

ȘEDINȚA SOLEMNĂ A COMITETULUI DE CONDUCERE AL FEDERAȚIEI COMUNITĂȚILOR EVREIEȘTI DIN REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

În ziua de 20 august 1974 a avut loc ședința solemnă a Comitetului de conducere al Federației Comunităților Evreiești din Republica Socialistă România consacrată împlinirii a 30 de ani de la eliberarea patriei de sub jugul fascist. La ședință au luat parte membrii comitetului, precum și președinții principalelor comunități din țară.

Ședința a fost onorată de prezența d-lui Gheorghe Nenciu, vicepreședintele Departamentului Cultelor și a d-lui Iulian Sorin, director în același Departament.

Eminența Sa d. Șef rabin dr. Moses Rosen, președintele F.C.E.M., a prezentat un

amplu referat despre semnificația sărbătorii, scoțind în evidență transformările adinchi, de structură, ce au avut loc în viața poporului în aceste trei decenii. În fapturile obținute în toate domeniile de România, și în special cele din ultimii ani, sub conducerea înțeleaptă a președintelui ei, d. Nicolae Ceaușescu, poziția sa umanistă în problemele internaționale, au sporit enorm prestigiul țării în lumea întreagă.

Într-o atmosferă înălțătoare, ședința a hotărât să trimită următoarea telegramă

Excelenței Sale

Domnului NICOLAE CEAUȘESCU

Președinte Republicii Socialiste România

Comitetul de conducere al Federației Comunităților Evreiești Mozaice din Republica Socialistă România, întrunit în ședință solemnă în ziua de 20 august 1974, vă exprimă, în numele comunităților evreiești, a credincioșilor și slujitorilor cultului mozaic profundul lor respect și călduroasa lor dragoste, cu prilejul celei de a 30-a aniversări a eliberării scumpei noastre patrii de sub jugul fascist.

Prin lupta și jertfele forțelor progresiste ale țării, la 23 August 1944 s-au pus temelile independenței naționale a României, clădirii unei orânduiri a dreptății, frăției și păcii în această țară.

Noi evreii, nu vom uita niciodată că în acea zi nu am recăpătat numai libertatea și demnitatea umană care ne-au fost răpite sub dominația antonesciano-hitleristă, ci că a fost salvată însăși viața noastră și a copiilor noștri a căror exterminare era deja pregătită de către forțele fasciste care stăpâneau țara.

Privind înapoi spre cei treizeci de ani care s-au scurs de atunci, zărim o măreață operă de reconstrucție morală și materială ce s-a săvârșit. Din ruinele războiului au răsărit orașe noi și minunate, fabrici și uzine, ogoare îmbelșugate. Acești ani au adus prosperitate crescândă pe zi ce trece, ridicarea nivelului cultural al maselor populare, înălțarea noțiunii de om la rangul de principiu călăuzitor al raporturilor sociale.

A fost desființată orice discriminare națională, rasială sau religioasă între cetățeni; munca a fost promovată ca un înalt principiu de etică socială; știința și arta propășesc și fac să progreseze spiritul uman. Iată pentru ce ne putem mândri împreună cu întregul popor român și cu toate naționalitățile conlocuitoare de cele împlănuite în această țară sub înțeleapta călăuzire a Domniei Voastre.

Bazindu-se pe aceleași principii de dreptate și etică, politica externă a României și-a câștigat respectul și admirația întregii omeniri. Dreptul la existența liberă, independentă și suverană a fiecărui popor, mic sau mare, neamestecul în treburile interne ale altor state, colaborarea internațională și condamnarea oricărei încercări de recurgere sau amenințare ale acestei politici consecvente și demne.

Între state, sunt principiile diriguitoare ale acestei politici consecvente și demne. Bazându-se pe aceleași principii de dreptate și etică, politica externă a României și-a câștigat respectul și admirația întregii omeniri. Dreptul la existența liberă, independentă și suverană a fiecărui popor, mic sau mare, neamestecul în treburile interne ale altor state colaborarea internațională și condamnarea oricărei încercări de recurgere sau amenințare ale acestei politici consecvente și demne.

Ne îngăduim să vă adresăm cu acest prilej și expresia recunoștinței noastre fierbinți pentru deplina libertate religioasă de care ne bucurăm, alături de celelalte culte, pentru spiritul de înalt umanism cu care sunt tratate problemele noastre specifice, precum și pentru largile posibilități ce avem de a respecta tradiția, cultura și obiceiurile noastre.

În pragul celui de al patrulea deceniu de minunate realizări în patria noastră, ne îndreptăm gândul nostru plin de dragoste și venerație către Domnia Voastră, conducătorul și făuritorul acestei mărețe transformări morale și materiale din România, urindu-vă deplină sănătate și sporită putere de muncă în slujba patriei și a păcii.

Trăiască Republica Socialistă România !

Dr. MOSES ROSEN

Șef-rabinul cultului mozaic și președintele Federației Comunităților Evreiești (M) din Republica Socialistă România

Decorarea frunțașilor obștei noastre

Cu prilejul celei de a 30-a aniversări a eliberării României de sub jugul fascist Eminența Sa d. Șef rabin dr. Moses Rosen, președintele Federației Comunităților Evreiești din Republica Socialistă România, a fost decorat cu ordinul „23 August” clasa a II-a. Eminența Sa a primit, de asemenea, medalia „30 de ani de la eliberarea României de sub dominația fascistă”.

Au fost distinși cu medalia „30 de ani de la eliberarea României de sub dominația fascistă” următorii frunțași ai obștei : Emil Sechter, secretar general al F.C.E.M. ; Daniel Segal, pre-

ședintele Comunității evreilor din București ; prim-rabin I. M. Marius ; Martin Băluș, șef de secție la F.C.E.M. ; prim-rabin dr. Ernest Neuman-Tișoara ; Victor Rusu, prim-redactor al „Revistei cultului mozaic” și dr. Simon Cauffman, președintele Comunității evreilor din Iași.

*

Redacția revistei noastre adresează respectuoase felicitări Eminenței Sale și celorlalți frunțași ai obștei cu prilejul acestui fericit eveniment.

Adevăr și înțelepciune

Fiecare luare de poziție a președintelui Nicolae Ceaușescu este primită cu cel mai viu interes, atât în țară cât și de opinia publică internațională. Abordind de pe poziții profund principiale, cu adevăr și înțelepciune, problemele construcției interne, ca și problematica majoră cu care este confruntată în zilele noastre omenirea, ideile prestigiosului conducător al României socialiste sunt studiate, comentate, discutate cu cel mai mare respect și luare aminte. Așa s-a întâmplat și cu prilejul publicării interviului acordat recent ziarului israelian „Davar”. Documentul conține o bogăție de idei și în același spirit de profund umanism, de grijă pentru destinele omenirii, de respect pentru toate popoarele, mari sau mici, sunt abordate atât problemele ce se pun în regiunea Orientului Apropiat, cât și problemele generale ale vieții internaționale.

Asemeni tuturor observatorilor obiectivi, ziarista israeliană Hannah Zemer a venit în România doritoare să studieze la fața locului marile realizări obținute în toate domeniile în cele trei decenii ce au trecut de la eliberarea țării. Punând această întrebare înaintea tuturor celorlalte, interlocutorul a dovedit intenția sa sinceră de a se documenta corect și deplin. Venind în întâmpinarea acestei dorințe, președintele Ceaușescu a prezentat tabloul principalelor realizări ale României socialiste în toate domeniile vieții, ca și prioritățile dezvoltării țării pentru deceniile viitoare. Acest tablou viguros, profund optimist, poate fi redat cel mai bine chiar cu cuvintele președintelui Ceaușescu.

„Dorim să realizăm în România o societate avansată din toate punctele de vedere, bazată pe realizarea în viață a principiilor socialiste care să asigure întregului popor condiții de viață dintre cele mai bune. Dacă veți reveni în anul 1990 vă pot garanta că prevederile de astăzi din Directive vor deveni o realitate vie în viața poporului român — bineînțeles, cu condiția ca omenirea să reușească să mențină pacea și să existe o bună colaborare între oameni și între popoare”.

România este cunoscută și apreciată în lume pentru felul în care și-a aflat rezolvare problema națională. În locul urii, vrăjbei și dezbinării din trecut, regimul socialist al țării a statornicit relații de deplină egalitate și respect reciproc între toți fiii țării, fără deosebire de rasă, naționalitate sau credință religioasă. Iată de ce este perfect explicabil faptul că ziarista israeliană a ținut să afle de la locul cel mai competent răspuns la această întrebare : „Cum a rezolvat România problema minorităților naționale ? Puteți să-mi spuneți care este statutul minorității evreiești din România în ceea ce privește libertatea ei religioasă și culturală ?”

Cu aleasă solicitudine, președintele Ceaușescu a răspuns :

„Partidul Comunist Român a pornit întotdeauna de la faptul că un popor nu poate fi liber dacă nu recunoaște și nu respectă libertatea altora. Partidul nostru a luptat întotdeauna împotriva politicii de discriminare rasială și națională, a șovi-

nismului și a oricăror forme de inegalitate națională. Odată instaurată puterea populară, s-a asigurat deplina egalitate în drepturi între toți cetățenii țării, fără deosebire de naționalitate. Aș putea spune că aceasta este, de asemenea, una dintre marile realizări ale regimului socialist din România. Toate naționalitățile conlocuitoare din țara noastră se bucură de aceleași drepturi ca ale românilor, participă în egală măsură la întreaga viață politică, economică și socială, la conducerea activității în toate domeniile de activitate. Constituția — și practica — asigură naționalităților conlocuitoare folosirea limbii proprii în școli și în orice domeniu de activitate. În acest context, și cetățenii de origine evreiască se bucură de aceleași libertăți și drepturi ca toți cetățenii Români — și, desigur, au și aceleași obligații. De altfel, rabinul-șef este deputat în Marea Adunare Națională și face parte din Consiliul Național al Frontului Unității Socialiste. El vă poate vorbi, cred, mai bine decât mine despre libertatea religioasă. De altfel, în România funcționează, recunoscute de lege, și fac parte din Frontul Unității Socialiste un număr de 14 culte religioase. Între altele, trebuie să spun că în România funcționează și un teatru în limba idii.

Deci, partidul și guvernul român acordă o atenție deosebită asigurării deplinei egalități în drepturi a tuturor cetățenilor, fără deosebire de naționalitate, participării lor neîngrădite la muncă, la cultură, la conducerea diferitelor domenii de activitate. Aceste este însăși felul construcției societății socialiste, care trebuie să asigure, deplină egalitate între oameni, din toate punctele de vedere”.

Un răspuns înțelept, care reflectă într-o formă concentrată realitățile vieții din țară. Într-adevăr, cultul mozaic, credincioșii săi, asemenea tuturor celorlalți, se bucură de libertate deplină și de toată înțelegerea autorităților. Comunitățile noastre sfinte își desfășoară nestingherite activitatea în domeniile cultului, culturii străvechi și asistenței, în țară funcționează peste 150 de temple și sinagogi, cei doritori pot învăța limba sfântă a Torei și istoria noastră milenară — într-un cuvânt nici un singur moment nu există vreo contradicție între a fi cetățeni loiali ai țării și buni evrei, credincioși credinței și tradiției proprii. Toate acestea sunt lucruri bine cunoscute atât în țară cât și peste hotare ; ele au fost reamintite și ziaristei de la „Davar” de către Eminența Sa d. Șef rabin dr. Moses Rosen, cu care, urmând sfatul președintelui Ceaușescu, a ținut să se întâlnească.

La cele de mai sus se mai poate adăuga un fapt de ultimă oră, ca să folosim și noi o expresie ziaristică, și anume decernarea cu prilejul sărbătorii de la 23 August de înalte Ordine și Medalii Eminenței Sale d. Șef rabin dr. Moses Rosen și altor conducători ai obștei. În acest act noi vedem o aleasă prețuire adusă deopotrivă celor distinși cit și obștei în totalitatea ei, o recunoaștere a po-

R. C. M.

(Continuare în pag. V-a)

Aspect din timpul ședinței solene

Peretz în românește

Primul atribut al unei personalități creatoare este interesul pe care îl inspiră, suflul care izbucnește din operă și luminează puternic o întregă zonă spirituală. Reeditările sau și mai vădit edițiile de recomandare se alimentează din această credință. Este momentul când pietatea validează idealul de educație al culturii moderne.

Interesul cititorilor de limbă română pentru cunoașterea literaturii evreiești ilustrează acest act de pietate. Ea se vede răspândită de apariția unui volum reprezentativ din scrierile lui I. L. Peretz. Astfel, după traduceri din Șalom Alechem, din Șalom Aș și din Eliezer Steinberg un nou scriitor devine accesibil cititorilor de la noi.

După disponibilitatea la fabulă și comic, iată acum propus lecturii un complet registru de trăiri pline de înțelegerea umilei fericiri și nefericiri.

Scriitor de autentică expresie iudaică, Peretz respectă și evocă specificul evreiesc fără să cadă prin aceasta în sovism. Dimpotrivă, modul său de a se exprima este obiectiv, impregnat de vibranta omenie. Excesul lui documentar pare și este la drept vorbind o însușire. Căci prin toate mijloacele posibile ne simțim chemați spre o lume vitală în care nenorocirile nu au un sens morbid ci unul incandescent.

Modești, stângaci, ghinionisti, eroii lui Peretz, oameni de rind ca neenumerații alții din paginile lui Cehov sau Sadoveanu, aspiră la bucurie, la împlinire. Ei nu au orgoliul celor cu destin damnat și nu se complac, cum ne-a plăcut să-i vedem uneori, într-o exclusivă solitudine. Adevizurile la această lume se situează pe treapta înțelegerii ei ca un univers divergent de al nostru, totuși perfect motivat sociologic-moral într-un timp de dat discriminărilor și înecărilor.

Ne întoarcem la ele pentru că Peretz, cu finețea lui făcută din energie discretă și atât de multiplu justificată, le evocă direct sau indirect în schițele sale. Citindu-le, ne mișcă profund deșteptarea din somn a copiilor infomeți cărora tatăl nu a avut cu ce să le cumpere de mâncare. Disperat, ca să-i potolească, inventează o zi de post „un post ca de Iom Kipur ca de Tisa B'Av” (*Postul*). Un analist laconic se arată a fi Peretz și în *Armonia conjugală*; un hamal aduce micul lui ciștig acasă, ciștig insuficient pentru pregătirea cuvincoasă a Șabatului. Dar între Haim și nevasta lui este alfa dragoste că sârăcia lor pălește în fața sentimentului care îi leagă. În fine, în *Dojana*, o mamă și-a păzit sever fețele, însă grija ei s-a dovedit neinspirată.

Scriitor complet, niciodată dependent de „rețete”, I. L. Peretz are ceea ce se numește „mistica vieții”. El nu omite să urmărească în sinuosul lui monolog un personaj, să „vadă” o evoluție, să deschidă ușă misterioasă. O povestire ca *Sin-ghe păcătos* este elocventă. Deopotrivă pentru cauzistica la care se referă, pentru profilul omensc și etic pe care îl schițează, pentru pledoaria împotriva judecăților.

Nu se pot încheia aceste succinte considerații fără să amintim excepționalul poem în proză care este *Lăutarul în pragul morții*. Scena este ocupată de un lăutar muribund, de soția lui și de cei opt feciori, lăutari ca și tatăl lor. Bătrînul, bețiv și afemeiat cîndva, vrea să moară frumos. Se împacă regăsind chipul lui de demult, cu nevasta; apoi pentru a verifica ce fel de urmași lasă, îi pune să cînte. Cuvintele se leagă între ele, melodia cîntărilor de la unul la altul cu o undă de duioșie, de parcă lirismul marelui artist ar trece în sunete și culori.

Vrăjitor al cuvintului rafinat de simplu trebuie să fi fost Peretz dacă obține asemenea efecte atât de dificile în substanță. Bolnavul se stinge, cineva după ce-l aruncă o privire cere femeii să aducă un minian. Dar lăutarul cu o ultimă zvîcnire se întoarce spre copii:

— Ascultați, copii... cîntați fără mine ca și cum ați cînta cu mine, cîntați, purtați-vă cuvincoși la nunțile oamenilor nevoiași... S-o cîntați pe mama... Și odată de patru coți se umple toată de cîntec.

Cîntecul-metăforă anexează mai tot spațiul emoțional în accepția lui de corespondență cu poezia, cu iubirea, cu tristețea, cu ordinea expresivă. Miraacolul pe care-l observă I. L. Peretz și pe care-l intruzează este azurul spre care tinde. Cu toate că, în majoritate, narațiunile sale sînt uimitor de încordate, le clasăm datorită temperaturii înalte în unitate deplină cu puritatea. Pentru că puritatea rămîne simbolul permanent al ficțiunilor acestui povestitor.

De altfel, truculența verbală nu are aici alt preț decît cel pe care îl pretinde un idealism violent și polemic. Cine ar

I.L.Peretz

SCHIȚE ȘI NUVELE

lua în serios, fără un efort de prelucrare lăuntrică, o năvelă cum este *Cu privirile plecate* nici n-ar pricepe cît substat parabolic se ascunde în scrisul peretzian. Episoadele trebuie raportate la o logică de rară amplitudine simbolică. Complexitatea artei lui dematerializează pur și simplu ficțiunea. De unde și senzația că verbul lui Peretz este în egală măsură gata să scoată armoniile cele mai catifelate dar și cele mai zguduitoare.

Nu ne repetăm: rareori am întâlnit în registrul imaginației afective scriitorii mai culegerat de presimțiri, de neliniști, de amăgitoare iluzii decît I. L. Peretz. Totodată, la fel de rar am avut o mai vie senzație de frăgezime, de farmec melancolic ca în literatura lui, scrisă cu un imens apetit pentru grotescul trist.

De fapt, timbrul acesta, comun realităților de la sfîrșitul veacului trecut, este un reflex modelat de mișcările dezarticulate pînă la bufonadă și atroce pînă la tragism ale omului asaltat de sărăcie și promiscuitate. La care se adaugă boala, demoralizarea, dorințele eșuate. Făcînd din ironia blindă o viziune de plan contemplativ al umanității, Peretz nu a văzut totuși evreul ca un relief de deformități. Nu l-a închis în ghetoarii asfixiante. Nu l-a supus pogromurilor. Din varietatea de fațete a durei realități prozatorului reține predilect (fără să ignore infernul) paradisul interior. Iar dacă se oprește printre cei sărmani și nu printre bogății, printre înțelepți și nu printre neșcoțiți, printre vizitatori și nu printre cîini „de vină” este propria structură, cum se dezlăuie ea în recentul volum de *Schițe și Nuvele* apărut la editura Univers.

Acest volum, pe a cărui foale de gardă este menționat drept traducător I. Schneider, atestă în Ithac Leib Peretz o ascuțită conștiință. Sub aparențe vesele, îngăduitoare (filonul chehovian) dar într-un ritm susținut, debordant chiar pe alocuri, povestitorul mijlocește înțelesuri grave, de un geometrism etic tulburări. Acuitatea privirii scriitorului este cea care comunică, prima, fondul de umanitate al acestei lumi. Măștile cînd îngîndurate, cînd destinate ale scriitorului nu ne înșală, el s-a fixat la o tipologie înzestrată cu forța să sfidez dezastrele. Și chiar dacă dragostea de viață îl înduplecă să mai fie și idilic (vezi povestirea *Copiii*) realismul său liric îl îndrumă spre o viziune profund democratică cu numeroase note critice infuzate în text. O schiță cum este *Bonfe tăcutul* învederează acest democratism, iubirea pentru cei nevoiași, o iubire poetică și intensă, hrănită de respectul pentru universul de simțiri, tradiții și zbucium căruia i s-a devotat exemplar I. L. Peretz.

Inițiativa de a ne apropia încă un exponent al spiritualității iudaice mi se pare salutară pentru că îi fixează conturul. Creații în care eroii titulari vorbesc despre poporul lor și despre permanențele umane au mari șanse să cucerească universalitatea tocmai prin însușirile lor strict naționale.

Volumul pus în discuție lămurește de ce I. L. Peretz (1852–1915) trebuie tratat ca un scriitor evreu, dar și ca un memorialist de elită al propriei ascendențe.

HENRI ZALIS

Saul Cernihovsky

Poetul ebraic Saul Cernihovsky s-a născut la 19 Av 1875. El este unul din marii noștri poeți începînd din zilele lui Iehuda Halevi și pînă la Haim Nahman Bialik. Cernihovsky a murit la 15 Tîșri 1944.

Poetul a fost un mare iubitor al naturii: el a iubit pădurea și stepa, marea și munții, și mai presus de toate — florile.

S-a născut în satul Mihailovka, din peninsula Crimeea. Oasa părintească era înconjurată de copaci și multe flori. Nu departe de casă se aflau munți și văi, riuri și păduri.

Micul Saul obișnuia să iasă zilnic din casă, să se plimbe dîncolo de sat și să vizeze...

În tinerețe, Cernihovsky a locuit la Odesa, la fîrmul Mării Negre. Acest oraș mare și frumos era un centru de cărturari și scriitori. Împrejurimile sale cuprîneau munți și păduri. Marea Neagră te vrăjea cu reflexul ei, noaptea, și cu apele transparente, ziua.

La acest fîrm fermecat de mare și-a petrecut Cernihovsky anii tinereții. Aici a visat și și-a scris minunatele poeme marine.

SIMHA RAZ

Citiți în pagina a 12-a textul în limba ebraică.

De la profeți — la holocaust și supraviețuire

„O istorie a poporului evreu” — acesta este titlul lucrării lui Josy Eisenberg, apărută recent în editura pariziană Fayard. Toți termenii titlului au fost aleși cu grijă, începînd cu modestia articolului ne-definit — nu este o istorie a poporului evreu în sine, definitivă, ci o istorie printre atele, care ar putea fi scrise. Dîncolo însă de precauția autorului este aproape cert că nimeni pînă acum n-a reușit atât de bine într-un volum — mai puțin de șase sute de pagini — să evoce mai sugestiv nu numai cei 3000 de ani de istorie, de la evreii antici și pînă la cei din zilele noastre, ci și întreprinderea istoriei evreilor cu istoria universală.

Este mai ușor să enumeri ceea ce Eisenberg nu cuprinde în lucrarea lui (diaspora evreiască în Extremul Orient, Africa neagră, America precolumbiană și Oceania) decît ceea ce cuprinde și dezvoltă cu o mare pregnanță. E remarcabil în acest sens capitolul dedicat prezenței evreiești în Orientul musulman, ca și cel care tratează istoria comunităților evreiești din Peninsula iberică.

Alți istorici au fost tentați să înceapă istoria evreilor după reîntoarcerea din Babilon. Eisenberg o începe, însă, cu iudeii și are desigur dreptate, căci aici se află piatra de temelie. Și pornind de la acest initio, nimic esențial nu e omis din desfășurarea nu odată tragică a istoriei, care i-a adus pe evreii mai întîi din Orient în Occident, pentru ca apoi la cumpăna dintre cel de-al XV-lea și cel de-al XVI-lea veac să-i aducă din nou în Orient (în ce privește această din urmă perioadă istorică, este sugestiv schițat tabloul renașterii evreiești în Orient, manifestată prin înflorirea studiilor talmudice, prin misticismul hasidic, prin literatură și filozofie. (Renaștere care aproape că a coincis în timp cu Renașterea și Reforma din lumea creștină).

Citindu-l pe Eisenberg ai imagina și sentimentul continuității de la profeții antichității iudaice pînă la Holocaustul nazist și la supraviețuirea după cuploarele „soluției finale”.

„TEHNOTON” — IAȘI

Un nou și modern obiectiv pe platforma industrială a Iașului: noua întreprindere „tehnoton”. Uzina va produce piese și aparate de radio tranzistorizate, cit și aparatură electronică pentru rețelele de supraveghere industrială a fluxurilor tehnologice. Obiectivul, aflat în fază finală de realizare, va intra în producție eșalonat.

CASA TEHNICII TINERETULUI

La Tg. Jiu a început construcția unui important edificiu social-cultural: Casa tehnicii tineretului. Prevăzut cu 5 niveluri, noul edificiu va avea o sală de spectacole, club, bibliotecă, spații destinate cercurilor tehnice aplicative, birou pentru turism și altele.

„AUTO-DACIA” LA TÎRGUIU INTERNAȚIONALE

Brono, Dakar, Dar es Salaam, Hanovra, Djakarta, Leipzig, Milano, Poznan, Plovdiv, Zagreb — iată unele din țirgurile internaționale din acest an unde au fost sau vor fi expuse produsele pe care le comercializează în străinătate întreprinderea română de comerț exterior „Auto-Dacia”. Alături de produsele tradiționale înscrise în nomenclatorul de export al acestei întreprinderi vor fi prezentate, pentru prima dată, microbuze TV-12, autocamioane cu motor Diesel, autobasculante grele și furgonete.

„BÎRLAD 800”

În cadrul manifestărilor închinată aniversării a 800 de ani de existență atestată documentar a municipiului Bîrlad, la Casa de cultură a sindicatelor din localitate a fost inaugurată o expoziție. Ea prezintă în mod sintetic evoluția orașului de-a lungul existenței sale, oraș denumit de marea cărturar Dimitrie Cantemir „cel mai important țîrg al Moldovei de jos”. Numeroase fotografii, grafice, scheme, precum și produse ale noilor unități industriale înfățișează puternica dezvoltare, pe multiple planuri, a municipiului Vaslui în anii construcției socialiste.

„CASA ARCAȘULUI”

Pentru cei care își petrec vacanța sau drumețesc prin Moldova, cooperarea de consum le pune la dispoziție unul din cele mai atractive locuri de popas și recreare. Este vorba de motelul „Casa Arcașului”, situat în imediata apropiere de vechia și vestita cetate a Neamțului. „Casa Arcașului” de la Tg. Neamț oferă oaspeților găzduire în camere frumoase și modern mobilate. De aici se pot face excursii în împrejurimi.

UN NOU VAS MINERALIER

Constructorii de nave din Galați au lansat un nou minieralier de 12500 tdw, destinat flotei maritime. Acesta este cel de-al 7-lea vas lansat în acest an. Nava are un grad de saturare superior altor construcții de acest tip, lansate pînă în prezent.

Cu prilejul sărbătorii zilei de 23 August

La Templul coral din București

Un mare număr de credincioși a ținut să ia parte la serviciul divin de Kabbalat Șabat din după-amiaza zilei de vineri 23 august 1974, la Templul coral din București.

În cadrul predicii tradiționale de Șabat, Eminența Sa d. Șef rabin dr. Moses Rosen a vorbit despre semnificația zilei, scoțind în relief cotitura istorică — de la robie la libertate, de la asuprire la o viață demnă — pe care această zi a marcat-o în viața țării și a poporului. Domnia Sa a înfățișat pe larg rolul salvator pe care l-a avut actul de la 23 August 1944 pentru evreii și comunitățile din această țară.

Intr-o atmosferă înălțătoare, în fața chivotului în care sînt păstrate sulițele sfinte ale Torei, Eminența Sa a rostit o rugăciune pentru prosperitatea și gloria Republicii Socialiste România, pentru conducerea sa înțeleaptă, în frunte cu președintele Nicolae Ceaușescu.

Ceremonii similare au avut loc în această zi la toate sinagogile și templele din țară, unde s-a dat citire telegramelor adresate Excelenței Sale președintelui Nicolae Ceaușescu în numele Comitetului de conducere al F.C.E.M. de către Eminența Sa d. Șef rabin dr. Moses Rosen.

Mesaj adresat Asociației Israel-România

Cu prilejul sărbătorii naționale a României, 23 August, Asociația de prietenie Israel-România a organizat o adunare festivă la Tel Aviv, la care au luat parte personalități ale vieții publice și culturale, un public numeros. La invitația organizatorilor, Eminența Sa d. Șef rabin dr. Moses Rosen a adresat un mesaj în

care, între altele, se spune: „România socialistă asigură înflorirea țării, egalitatea cetățenilor, libertatea religioasă, independența și suveranitatea patriei. Urez succes muncii Dv. pentru întărirea prieteniei între Israel și Republica Socialistă Româniea”.

Un interviu al d-lui Șef rabin

Eminența Sa d. Șef rabin dr. Moses Rosen a acordat un interviu postului de radio Kol Israel din Ierusalim în cadrul căruia a înfățișat transformările adinzi pe care 23 August 1944 le-a adus în viața poporu-

lui român și a naționalităților conlocuitoare din țară, printre care și populația evreiască. Interviul s-a ocupat pe larg de realizările comunităților și a celorlalte instituții evreiești de cult, cultură și asistență.

Ședința comitetului de conducere al F.C.E.M.

În ziua de 20 august 1974 a avut loc ședința Comitetului de conducere a F.C.E.M. Ședința a fost prezidată de Eminența Sa d. Șef rabin dr. Moses Rosen, președintele Federației.

D. Emil Sechter, secretar general al Federației, a prezentat o informare asupra felului cum a decurs acțiunea de distribuire a azimei și a celorlalte alimente rituale de Pesah 5734. Ca și în anii precedenți, comunitățile au fost aprovizionate din timp și în cantități îndestulătoare, spre deplina satisfacție a coreligionarilor. În toate comunitățile din țară, enoriașii bătrîni sau lipsiți de mijloace au primit azima, făina de azimă și celelalte alimente rituale fără plată.

Comitetul a ascultat apoi o informare despre funcționarea cantinelor rituale. La București și în alte 9 comunități din țară (Iasi, Dorohoi, Botoșani, Bacău, Galați, Timișoara, Cluj, Oradea și Arad) peste 2.000 de coreligionari iau zilnic masa la aceste cantine, cu sau fără plată. În zi-

lele de sărbătoare au loc aici mese rituale și alte festivități tradiționale. Pe drept cuvînt, cantinele sînt considerate de enoriași cămine ale obștei, centre ale vieții religioase și tradiționale evreiești.

În cadrul ședinței au fost abordate, de asemenea, probleme ale activității curente a comunităților.

Concluziile dezbaterilor au fost trase de Eminența Sa d. Șef rabin dr. Moses Rosen, care a dat prețioase îndrumări pentru activitatea Federației și a Comunităților.

În aceste zile de Elul...

Fervoarea caracteristică sărbătorilor de toamnă umple sufletele credincioșilor de cum începe luna Elul. În această lună faptele din tot cursul anului sînt puse în cumpănă iar în veșnica înfruntare dintre bine și rău datorii sîntem să facem tot ce ne stă în putință ca binele să învingă. Înainte de toate, în sufletele noastre...

În a doua zi de Roș Hodes Elul, în prima zi a lunii, răsună pentru prima oară în sinagogi, la sfîrșitul serviciului divin de dimineață „Șofarul de alarmă”, cel care va avea să joace un rol central în ceremonialul zilelor de Roș Hașana. Numai patru sunete se scot zilnic din șofar (cu excepția, bine înțeleasă a zilelor de Șabat). Ele răsună ca un avertisment, ca un apel la pocăință, la pregătirea sufletească a sărbătorii.

Obiceiul de a sufla șofarul în prima zi a lunii Elul este pomenit într-o operă midrașică antică, în „Pirkei de rabi Eliezer” (prelegerile lui rabi Eliezer, fiul lui Hyrcan). Conform capitoului 46 din această carte, Moșe a fost chemat de către Dumnezeu în prima zi a lunii Elul pentru a obține pentru a doua oară Tablele Legii. În timp ce Moșe se urca pe munte pentru a le primi, trimbițele vesteau în tabără marelui eveniment, avertizînd totodată poporul potrivitva recăderii în păcatul care a pricinuit distrugerea primelor Table. În amintirea acestui eveniment — zice autorul — se sună din șofar în prima zi a lunii Elul.

Condicele lui rabi Iacov (Tur Orach Haim, art. 581) reia această idee, adăugînd că se obișnuiește a se sufla din șofar nu numai de Roș Hodes, ci și în întreaga lună, pentru a îndemna credincioșii la pocăință. Sunetele șofarului sînt menite să trezească conștiința adormită a oamenilor așa cum este scris: „Oare răsună șofarul în oraș fără ca poporul să se cutremure?” (Amos 3,6).

Sunetele șofarului amuțesc abia în ajun de Roș Hașana pentru a se face o distincție netă între șofarul neobligator al zilelor celei de a douăsprezecea luni și între suflatul șofarului de Roș Hașana, prevăzut în Toră ca o caracteristică esențială a „zilelor judecătii”.

Serviciile divine din luna Elul mai suferă și o altă schimbare, prin introducerea la capătul rugăciunilor de dimineață și de seară a citirii psalmului 27: „Domnul mi-e lumină și mîntuire, de cine m-aș teme?”. Acest psalm va rămîne în programul serviciilor divine pînă la Hoșana Raba (a șaptea zi de Suco) care este considerată ca ziua de încheiere a judecătii divine.

Multe obiceiuri populare măresc tensiunea zilelor premergătoare marilor sărbători. Studii talmudice speciale sînt prevăzute pentru zilele lunii Elul. Citirea Zoharului și a cărților cabalistice este, în special, considerată utilă în zilele de pocăință. Credincioșii controlează mezu-zot-urile casei în care stau, pentru a vedea dacă nu cumva s-au șters literele de pe sulul de pergament. Se controlează, de asemenea în același scop, și tefilin. Scrisorile ce se expediază în zilele lunii Elul se încheie cu tradiționalul salut al zilelor mari: „Leșana Tova tika-tevu” — *fiți înscrisi în Cartea vieții pentru un an bun*. Pregătirile pentru „zilele înfricoșătoare” își ating însă apogeul prin serviciile divine de Slihot.

Deși ținute în zile obișnuite de lucru, serviciile divine speciale pentru citirea rugăciunilor de îndurare (Slihot) sînt, alături de rugile „zilelor înfricoșătoare” înseși, cele mai impresionante servicii divine ale anului. Ele încep în prima zi a săptămînii în care cade Roș Hașana (afară de cazurile cînd Roș Hașana cade într-o zi de luni sau marți). Slihot se cîtesc în aceste cazuri începînd cu duminica anterioară) deci întotdeauna duminică, și au loc dis-de-dimineață, înainte de a se face lumină. În unele comunități s-a înrădăcinat obiceiul de a se face pri-

mul serviciu divin de Slihot nu în zorii zilei de duminică, ci la miezul nopții de Șabat spre duminică, după ora 24. De asemenea Slihot din ajun de Roș Hașana sînt rostite, în unele locuri, după miezul nopții.

Slihot propriu-zis înseamnă iertare. Termenul a fost folosit pentru desemnarea unei categorii anumite de poezii sinagogale destinate „zilelor judecătii”, zilei de Iom Kipur și celorlalte zile de post. Servicii divine speciale pentru citirea de Slihot se organizau, probabil, încă din antichitate. O aluzie la asemenea servicii divine se găsește de acum în „Tanna de bei Eliahu Zutta”, o operă midrașică post-talmudică, în care se precizează că Domnul i-a făgăduit lui David că ori de cite ori credincioșii îi vor solicita iertare în „Seder Slihot”, în ordinea rugăciunilor de îndurare, El le-o va acorda cu mîrînimie (cap. 23). Același pasaj insistă asupra aluziei biblice la mîrînimia Domnului, exprimată într-un verset din Exod (34, 6-7), verset rostit de Moșe în timp ce „splendoarea Domnului trecu în fața sa”. „Atotputernice Domn îndurător și iertător”... etc. verset care revine cu o insistență obsedantă după fiecare Sliha. Este vorba despre cele „13 atribute divine”.

Ceea ce contribuie la caracterul impresionant al „rugilor de îndurare” este, fără îndoială, în afara orei la care are loc serviciul divin, melodia sfîșietoare cu care sînt date citirile aceste poeme religioase. La acestea se adaugă, firește, și frumusețea poemelor înseși.

Serviciile divine de Slihot au loc, după cum am arătat, în zori de zi, înaintea rugii de dimineață. Slihot-urile se grupează zilnic într-un cadru fix, care se respectă în fiecare zi, avînd un prelu-diu și un postludiu neschimbat, probabil foarte vechi. Aîstă prefață cit și încheierea Slihot-urilor sînt deosebit de frumoase; ele sînt compuse din versete biblice și din rugile simple, sincere, pline de farmec. Încheierea Slihot-urilor conține și un „Vidui” (rugă de mîntuirisire a păcatelor) de trei ori repetat. Acesta este de fapt punctul culminant al rugilor de îndurare și are un rol precumpănitor și în cadrul serviciului divin de Iom Kipur. După terminarea Slihot-urilor se oficiază rugăciunea obișnuită de Șaharit.

Foarte multe Slihot sînt prevăzute pentru ajun de Roș Hașana. În această zi serviciul divin începe foarte devreme (în unele locuri el are loc la miezul nopții) și se sfîrșește la răsăritul soarelui. Pizmon-ul acestei zile semnat de Rabeinu Gerson Meor Hagola (sec. X) începe cu versul: *Zehor berit Avraham, va-akedat Ifhac* (adu-ți aminte de legămîntul lui Avraham și de jertfirea lui Ifhac) din care cauză tot serviciul divin este numit de credincioși „Zehor Berit”.

Cei mai mari poeți sinagogali ai Evului Mediu și-au dat contribuția la completarea ordinii „rugilor de îndurare”. Cartea noastră de Slihot numără printre autorii celor 140 de Slihot pe care-i conține pe Simeon cel Mare, cel mai pro-digios poet sinagogal al Evului Mediu, pe Șefatiah și fiul său Amitai, poeți aproape anonimi, care au trăit în Italia prin se-colul VIII—IX ș.a.

◇◇◇

„Teșuva” pocăință: iată ideea centrală a complexului sărbătorilor de toamnă.

Credinciosul este ținut să se pocăiască tot timpul. Înțelepții talmudici ne învață că nimic, nici o calitate sufletească, nu este superioară pocăinței, căci „acolo unde stau cei pocăiți nu ajung nici sfîn-ți”. Totuși, deoarece credinciosul este prins în vîltoarea problemelor vieții și se ocupă de atîtea încît, de obicei, nu mai are timp să se ocupe și de sine înșiși, îi sînt date în preajma „zilei judecătii” 30 de zile destinate unei interiorizări cinstite, menite să-i purifice sufletul la porțile Anului Nou.

Delegația Congresului Mondial Evreiesc la Congresul Mondial al Populației

La Congresul Mondial al Populației, ce s-a ținut în luna august crt. la București, Congresul Mondial Evreiesc a fost reprezentat de o delegație aleasă din d-nii: Șef rabin dr. Moses Rosen, prof. univ. S. J. Gould și dr. L. Brassloff.

O NOUĂ EDIȚIE A BIBLIEI

Sub auspiciile secției de iudaistică a Universității din Tel Aviv a fost pregătită o nouă ediție a Bibliei. În acest scop un colectiv larg de specialiști a confruntat cele mai vechi texte-manu-scris în limba ebraică.

A apărut

LUAH

CALENDAR MOZAIC

PE ANUL 5735

(1974—1975)

Un îndreptar practic al vieții religioase de fiecare zi.

Credincioșii sînt invitați a și-l procura din timp la comunitățile evreiești din țară.

Prețul unui exemplar: 3 lei

CARNET

LEIZĂR

Nu l-am auzit plângându-se niciodată, nici chiar în anii marii crize economice de după 1929, când zărele erau pline cu știri despre crăhiri, șomaj, falimente, sinucideri și când pînă și angrosiștii de seamă de pe Strada Mare pierduseră creditul pe piață. Nici chiar atunci el nu și-a pierdut calmul și seninătatea. „Nu mă plîng, obișnuia să spună cu un suris trist pe buze, afacerea mea continuă să meargă pe roate...” Și nu exagera deloc, căci Leizăr era birjar. Mai e nevoie să vă spun că trăsura și calul constituiau toată averea sa și că de ea depindea existența sa și a familiei? De fapt nu a uneia, ci a două familii, căci pe lângă soție și cei doi feciori, Leizăr avea în întreținerea sa o soră, rămasă văduvă cu copil mic îndată după primul război mondial. Deci, 6 guri de hrănit, ca să nu mai punem la socoteală calul. Firește, nu era ușor, mai cu seamă în anii aceia, când pînă și cei alăturați cheltuiitori, drămuiau fiecare bănuș. Fără să știe, Leizăr devenise una din nenumăratele victime ale marii crize economice. Ea îi amputase serios cîștigul zilnic, nu însă și surisul din colțul buzelor. Căci Leizăr era o fire optimistă, altfel cum ar fi avut tăria să înfrunte oceanul de adversități care-l asalta de cînd a deschis ochii?

Ne-ar trebui prea mult spațiu și timp spre a vă schița — fie și fugitiv — biografia acestuia existențe umane. De aceea voi încerca să vă înfățișez — sumar, firește — o zi din viața lui Leizăr.

Mult înainte de a se ivi prima geană de lumină era în picioare, în grajd, lângă calul său. Acesta îl simțea de departe și oprindu-se din rumega, îl întîmpina cu un fohnit voios în chip de bună-dimineață. Primul bună-dimineață al lui Leizăr. Teseșul și periatul calului, rîmirea gunoahului din grajd, spălarea și lustruirea trăsorii cereau timp și trebuiau făcute cu toată conștiințiozitatea: „Clienții sînt năzușori și preferă întotdeauna o birjă elegantă.” Cînd negurile nopții erau pe punctul de a ceda luminii, Leizăr mai arunca o privire iscoditoare asupra trăsorii, mîngia la latul palmei crupa calului și dădea mulțumit din cap: da, lu-craseră spornic și cu folos. Cîteva clipe mai tîrziu se afla în bucătărioara de pa-tăntă unde-l aștepta cafeaua-surogat, ceapa, brînză și felitile groase de pîine în-tergală. Înainte de a se așeza la masă, Leizăr avea de îndeplinit ritualul diurn al rugăciunii. La repezeală își puneau filacterile și talith-ul, la repezeală rostea rugă-ciniile din Sidur, căci pe cer soarele se ivise și acceleratul de București nu întîrzie aproape niciodată.

De la gară își ducea clientul în trap la adresa indicată — localnicii nu mai trebuiau să i-o spună, căci cunoștea tot tirgul — apoi trăgea la birjărie, în așteptarea celor ce ar avea trebuință de el. Uneori așteptarea era scurtă, alteori treceau ceasuri lungi pînă să se ivească un mușteriu. Erau vremuri grele, cînd pînă și me-dicii o luau pe jos, cu trusa sub braț, înspre locuința bolnavului.

La amiază îmbrăca ceva pe apucate. Prințul era invariabil alcătuit din „supă falsă” de fasole sau de cartofi. Carne mîncă doar la masa de vineri seara și sim-boliză la prînz. Lucrul era socotit firesc și Leizăr rostea cu aceeași împăcare bine-cuvîntarea de după-masă în toate zilele săptămîinii.

Acceleratul de ora două și un sfert, apoi personalul de 5 fără un sfert, chiar și cursa locală de 7 și 10, vreme de peste 30 de ani nici un tren nu a plecat sau sosit în gara modestului oraș de provincie fără ca Leizăr să fi fost de față. De la înălțimea caprei sau la scara trăsorii își invita clienții cu eternul său suris în colțul gurii, ca într-un străvechi rit al ospitalității. Vara-iarna, pe arșița cea mai mare sau pe gerul cel mai cumplit, pe timp senin sau pe o ploaie torențială, era năpădit de lângă peronul de piatră al gării.

Inserarea ei coborise de mult vîlurile asupra orașului cînd în pasul do-mol, de om trudit, răsturna pe masa din bucătărie punga în care adunase banii de nichel și aramă, agoniseala zilei, apoi ducea calul de căpăstru în grajd. Ziua sa de lucru nu se încheiase încă. Mai trebuia hrănit și adăpat calul, cercetată cu grijă trăsura, dacă nu cumva peste zi a slăbit vreo șabă sau a plesnit bandajul de cauciuc al roților...

Așa era viața lui Leizăr în cele șase zile ale săptămîinii și cît timp el și ai săi și calul erau sănătoși, nici prin gînd nu-i trecea că ar avea de ce să se plîngă. Seara se întindea ostent pe patul cu saltea de paie și adormea numaidecît, somn de plumb, al omului tuit.

Așa era în zilele săptămîinii. Vineri, însă, ciclul era întrerupt și Leizăr intra într-o altă existență. După acceleratul de două și un sfert o lua direct spre casă. Trăsura și calul erau grabnic puse la adăpost, apoi cu legătura în mîin, în care se aflau prosopul, săpun și un rînd de prîmeneli, o pornea în baie. Tăria aburilor îl înviora trupul, alunga toată oboseala săptămîinii și-l pregătea pentru bucuria Șabatului. „Fără un șvitz strănic nu aș putea întîmpina cum se cuvine ziua sfîntă” obișnuia el să spună dar mă îndoiesc că aceasta era secretul surprinzătoare metamorfoze pe care o trăia în fiecare săptămîină acest om. Căci un alt Leizăr părea acum cel ce de la locul său, de lângă perete, acompania cîntarea triumfătoare a cantorului: „Leha dodi... Vîno, iubite, în întîmpinarea miresei-Sabat. Vîno...”

Ospățul de vineri seara, cu toți ai casei, în jurul mesei așternute, la lumina luminărilor aprinse, kidușul, paharul de vin de culoarea chihlimbarului, supă coctilui pufos și alb... Dacă există pe lume fericire, aceasta era culoarea și gustul ei, iar dacă fericirea era chip, acesta era chipul ei: chipul lui Leizăr, birjarul.

Ziua a șaptea era a Domnului, a lui Leizăr și a fericirii. Numele ei era Șabat și ea însemna odihnă nu numai pentru om, ci și pentru vita sa, cu care-și împlinea destinul și în celelalte șase zile ale săptămîinii. Nu cred că Leizăr ar fi surprins, cu atît mai puțin ofensat, luînd cunoștință de această apropiere pe care am făcut-o între persoana sa și prietenul necuvîntător...

Așa trecea Șabatul, cu rugăciunea prelungită de la sinagogă, cu masa îm-belșugată, cu somnul dulce de după-prînz, cu un ceas de tăiaș cu rudele venite „în vizită”. Uneori se puneau gramofonul și din pilnia lui enormă răsuna vocea lui Iosolă Rosenblatt sau a altui cantor vestit...

Apoi începeau iar zilele săptămîinii... Duminică, luni, marți... Leizăr le în-tîmpina împăcat, neostenind, cu șargul său, să alerge pe străzile orașului, din zori și pînă-n noapte, spre a agonisi pîinea cea trebuitoare. Așa, a trecut prin viață, în vesnică trudă, în goana calului, mereu presat de plecarea sau sosirea trenului.

Dacă ar citi aceste rînduri... Dacă le-ar putea citi, ar fi cuprins, sint sigur, de nesfîrșită mirare că persoana sa e făcută cunoscută oamenilor. „N-ai mai avut pesemne despre ce serie de vreme ce ți-ai adus aminte de mine și de șargul meu”... Cam așa mi-ar spune, privindu-mă cu candoarea ochilor săi căprui și cu năpăditul suris trist pe buze. Căci nu numai ceilalți, ci el însuși nu știa să se prefuiască pe sine, felul său drept și simplu de a trăi pe lume.

Dacă ar putea citi aceste rînduri... Dar Leizăr nu le mai poate citi, căci e multă vreme de cînd a coborît de pe capra trăsorii sale cu poclit pornind în marea călătorie de unde nu mai există întoarcere...

VICTOR RUSU

Sensul unei denumiri

Lunile Elul și Adar au fost de-numite de Talmud „lunile Kalah” deoarece în acest răstimp acade-miile babiloniene de la Sura și Pumbedita organizau cursuri reli-gioase populare. Obiceiul, care data din perioada amorailor (200—500 e.n.), era de a folosi aceste luni — care urmau după sezonul de toamnă și primăvară, cînd muncile agricole erau terminate și agricul-torii mai puțin solicitați — pentru organizarea unor cursuri. Cei care din motive financiare sau pentru că trăiau în localități îndepărtate, nu puteau frecventa în cursul anu-lui un institut de învățămînt su-perior, aveau posibilitatea să stu-dieze într-o formă condensată ma-terialul predat în academiile în cursul unui semestru. Lecțiile erau predate de dimineață pînă la ora nouă seara și se ocupau mai ales de probleme practice, răspunsuri la întrebări puse de diferite comuni-tăți.

În perioada cît țineau cursurile, orice activitate judiciară era întreruptă. La sfîrșitul acestor luni, răs-punsurile la întrebările primite e-rau citite în fața conducerei școlii, fiind semnate de președintele ei și atestate prin aplicarea sigiliului școlii. Aceste cursuri serveau în-vățăcelor ce studiau în tot timpul anului ca o verificare a cunoștin-țelor.

Aceste reuniuni erau numite „Ka-lah”, în sensul de adunare generală. În legătură cu etimologia acestui cuvînt existau mai multe păreri. Unii considerau că provine de la cuvîntul ebraic care înseamnă „mi-reasă”, ca o aluzie la dragostea pe care filii lui Israel o poartă Torei. Alții considerau că derivă de la cuvîntul arameic „Kilala” care în-seamnă „totalitate”, deși literatura rabinică nu folosește acest cuvînt în sensul de „adunare a poporului”. Eruditul Lauterbach susține că cu-vîntul „Kalah” se referă la reuni-uni și școlii, că inițial școlile ba-biloniene se numeau astfel și că se referă la unele grupuri ale sco-lilor superioare de aici, cuvîntul fiind format din inițialele expresiei ebraice „Kneset lomdei ha Torā” (adunări ale celor care studiază Torā).

DECESE

În perioada 26 iulie — 25 august 1974, în cîmîntirele Comunității evreilor din București au fost înhumati:

Zissu Jeana (85 ani), str. Schitu Măgu-reanu 25; Levy Moritz (77), str. Foișor 1; Storfer Cecile Tilly (87), Barajul Lotru-lui 9; dr. Roșeanu Scarlat (73), Crînelui de Pădure 163; Svartz Hana Udia (88), Ghimpați 17; Muehlrad Solomon (70), Brezoianu 7; Heinsohn Mendel (71), Alea-ea IOR 5; Wiener Iancu (63), Baba Novac 1; Vițu Rozalia (90), Bradulul 15; Caner Hermina (66), Danielopol 3; Fitzig Iulian (43), Udricani 3; Hunches Avramicu (50), Șerban Vodă 106; Scheffer David (68), Intrarea Ion Șulea 8; Gani George (72), Icoanei 38; Semo Amalia (71), Covasna 6; Smilovici Șaie (85), Lucaci 114; Finkel Fani (69), Taras Sevcenco 67; Levensohn Isac (74), Ion Șulea 33; Signer David (62), 13 Septembrie 227; Solomon Ester (75), Foișor 29; Ianculovici Burăh (78), Calea Rahovei 23; Bercovici Iancu (85), Calea Moșilor 314.

Invităm rudele, prietenii și pe toți cei care au cunoscut-o pe

JANETTA BENEȘ

la inaugurarea monumentului ei, ce va avea loc în ziua de duminică 8 septem-brie 1974, orele 11 la cîmîntirul din Șoseaua Giurgiului.

Familia

Dr. Max Nussbaum

Din Statele Unite ne-a parvenit tris-ta veste a încetării din viață a dr.-ului Max Nussbaum, personalitate proeminen-tă a marii comunități evreiești ameri-cane.

Născut în anul 1910 la Suceava, Max Nussbaum a studiat la seminarul rabi-nic din Breslau, pe care l-a absolvit, con-ferindu-i-se în 1933 titlul de rabin.

Dr. Max Nussbaum a fost printre pă-storții spirituali din generația care a cu-noscut și a trăit ororile nazismului în modul cel mai dramatic și mai direct. Ca rabin al obștei din Berlin, și-a îndepli-nit, în anii aceia întunecați, pînă în ulti-ma clipă misiunea nobilă, îmbărbătîndu-și păstorii, alinînd suferințele. Ne-a oferit, astfel, încă un exemplu luminos de rabin care a împărțit și cu obștea sa cele mai pustioare furtuni, cele mai cumplite tragedii, conducînd-o în mîl-jiu pe pericolelor și vicisitudinilor.

Plecînd în anul 1940 în Statele Uni-te, rabinul Nussbaum și-a continuat nobila sa activitate, fiind numit titular la Temple Israel din Hollywood.

Erudit, om de vastă cultură iudaică și universală, cu un spirit larg, orator de rară elocință, dr. Max Nussbaum a ac-tivat cu pasiune pentru promovarea va-lorilor iudaismului. A deținut funcțiile de președinte al secției americane a Con-gresului Mondial Evreiesc și de vicepre-ședinte al Congresului American Evre-iesc.

Militant pe ogorul spiritualității iuda-ice, eminent păstor al obștei evreiești, Max Nussbaum a fost, în același timp, permeabil la ideile generoase ale epocii noastre, printre care spiritul ecumenic, al apropierii între credincioșii diferitelor religii pe temeiul prețurii și stimei re-ciproce. În acest sens, a activat ca mem-bru în consiliul de conducere al Confe-renței naționale a creștinilor și evreilor din S.U.A.

Desfășurîndu-și activitatea în Germa-nia și apoi în Statele Unite, dr. Max Nussbaum s-a simțit, însă, întotdeauna legat de locurile natale, de obștea din România. A participat, în vara anului 1968, la aniversarea a 20 de ani de la instalarea în funcția de șef-rabin a Emi-nenței Sale dr. Moses Rosen. În memo-riabila cuvîntare pe care a rostit-o cu acel prilej de la amvonul Templului co-ral, a relevat emoția de a se găsi în mijlocul obștei de unde a plecat și și-a exprimat admirația pentru condiția de-mnă și viața spirituală și religioasă a co-munităților evreiești din această țară.

Prin moartea dr.-ului Max Nussbaum, dispăre o personalitate care și-a în-crustat numele în cronică iudaismului.

David Scheffler

În ziua de 6 august a încetat din viață la București, la vîrsta de 68 de ani, David Scheffler, unul din efortii Templului coral.

Născut la Moinești în anul 1906, într-o casă cu profundă tradiție evreiască, s-a dăruit pînă în ultimele sale zile credinței noastre sfinte, obștei. În orașul de baș-tină, ca și în alte localități, a luat parte activă la viața evreiască fiind efor la si-nagogi și membru în comitetele de con-ducere a comunităților.

În ultimii ani, cu pasiune și dăruire, a îndeplinit funcția de efor al Templului coral, spre deplina satisfacție a enoriași-lor.

A fost condus la locul de veci, la cîmi-tirul din Șoseaua Giurgiului, de enoriașii Templului, de alți credincioși. Au luat cu-vîntul, subliniind meritele defunctului, d. prim-rabin I. M. Marilus și d. Martin Băluș, președintele secției administrative a Federației Comunităților Evreiești.

Sezonul 1974 la casele de odihnă F.C.E.

La 25 august a.c. s-a încheiat sezonul 1974 la casele de odihnă ale Federației Comunităților Evreiești Mozaice. În intervalul 1 iulie — 25 august, aproape 1000 de coreligionari — președinți de temple și sinagogi, frunți ai comunităților, funcționari ai Federației etc. — și-au petrecut concediul de odihnă într-un

cadru tradițional, la vilele noastre de la Eforie-Nord, Borsec și Cristian Brașov.

Datorită măsurilor luate din vreme, casele de odihnă au funcționat în acest an în cele mai bune condițiuni, spre deplină satisfacție a oaspeților.

Acum 90 de ani...

(1 — 15 septembrie 1884)

● **DIN BÎRLAD**, M. W. trimite o corespondență gazetei „Fraternitatea”, din care spicuiem: „Astăzi am avut o adevărată serbare în orașul nostru, împărțirea premiilor la Școala israelito-română. Era ceva frumos a-ți vedea cum tinerii școlari, după o trudă de un an, alergau cu bucurie să-și primească recompensa pentru zelul și buna purtare. Curtea și în special edificiul erau ornate cu steaguri tricolore. Un numeros public și întregul Comitet asistă. Premiile erau destul de bogate. Un discurs bine simțit fu rostit de dl. Iosif Ehrlich, unul din institutorii școlii”.

● **PENSIONATUL DE DEMOISELLE** din Galați, condus de Anna și S. Grünberg, „are onoarea a înștiința pe Onor. părinți” că la 15 septembrie începe noul an școlar. Se vor preda ca și până acum: limba română după programa ministerială, limba franceză și germană, lucrul de mână, piano, muzică vocală, desen, lectură și scriere ebraică, religia. Internele vor face și studii practice de menaj și de economie casnică.

● **COMITETUL Templului coral** de rit occidental din Capitală are onoarea a preveni pe domnii și doamnele care doresc a închiria jețuri pentru sărbătorii, să vină a-și alege locurile, la cancelaria Templului, începând de duminică 2 septembrie orele 4—6 p.m.

● **COMITETUL REUNIUNII** femeilor israelite din Iași anunță deschiderea apropiată a Școlii de fete, școală care „a fost chemată în viață de vreo 12 ani de generoasele doamne Iașane și care merge tot progresind”.

● **IN VAMA**, o localitate în nordul Moldovei, trăiește un israelit cu numele Saimel Merdlor și a ajuns etatea patriarhilor din Biblie: peste 117 ani. E mai bătrîn decît Iosif care a trăit numai 110 ani, și numai cu trei ani mai tînăr decît Moise.

Se crede că Merdlor îi va întrece pe strămoșii săi din Biblie, căci e deplin sănătos și are o poftă de mîncare deosebită. Memoria îi e încă foarte bună. A avut 10 copii din care mai trăiesc doi băieți și două fete. De la copii are 82 nepoți. Unul din copii, care trăiește tot în Vama, are 80 de ani și 8 copii, 30 de nepoți, 14 strănepoți, toți în viață. Alți copii ai lui Saimel au stră-strănepoți, astfel că modernul nostru patriarh e stră-stră-strămoș.

● **ZIARUL** Gazette de Roumanie publică o dare de seamă asupra concertelor ce au avut loc în sala Bossel din București.

„Între compozitori erau doi din compatrioții noștri, M. Cohen și G. Lahovary. Primul ne-a făcut să ascultăm o piesă de școală înaltă (să ni se îngăduie cuvîntul). Marșul său oriental e cu adevărat o lucrare clasică, o muzică serioasă în fine, care are înaintea sa viitorul și aparține generațiilor viitoare. Ascultînd acest marș religios, pare a se vedea cum pelerinii înainteză încet, cu pașii lîni, suspinînd o rugăciune și introducînd în intervale o invocăciune către o ființă supranaturală.

„Aranjarea orchestrică a lui M. Cohen e bine reușită”.

● **A FOST ÎNAINȚAT** la gradul de căpitan în arma infanteriei, Bernfeld Isidor din batalionul 1 Vânători, locotenent de la 1878, aprilie 8, în același corp.

● **O CORESPONDENȚĂ** în gazeta „Fraternitatea, semnată M. Ostfeld”, arată că la Rădăcăneni, în jud. Fălciu, au fost angajați pentru secerișul unui lan de 50 fălci secară, mai multe familii de evrei (bărbați, femei și băieți). Dînd rezultate frumoase, au fost angajați și la mașina de treierat.

În același județ, la Duda, au fost folosiți de asemenea un grup de evrei pentru treierarea recoltei.

● **DUPĂ CUM ANUNȚĂ** ziarul Bukarester Tageblatt, la Congresul internațional al Ligii pentru pace care se ține în Elveția, la Berna, participă din partea secției române, doi delegați: D. Armășescu și dr. Adolf Stern. Amîndoi au luat cuvîntul, susținînd politica României în acest domeniu.

● **GAZETA** „FRATERNITATEA” publică impresii dintr-o călătorie a redactorului ei, la Bacău. Aflăm că prin străduința conducătorii Comunității evreilor și mai ales a d-lui M. Hirschenbeim, „s-a dobîndit de curînd un acare frumos pentru școala ce este a se înființa și care va fi plătit din venitul gabelei”.

● **RENUMITA TRUPĂ** israelită dirijată de d-nii Finkel et Silbermann, a sosit în Capitală și a început reprezentațiunile în grădina Jigîna, „Repertoriul este compus din piesele cele mai interesante, atît naționale cît și comice; toate, morale și instructive”.

Trupa a debutat cu Sulamita sau Fieca din Ierusalim, legendă talmudică în 4 acte și 10 tablouri, de dl. Goldjaden.

● **DIN ÎNȚIATIVĂ** societății Or Chadoș din Botoșani, trupa israelită locală a dat o reprezentație teatrală în grădina Petrino. Piesa aleasă în acest scop a fost Athalie. „Cu o săptămînă înainte, membrii comitetului societății, și în special d-nii Adolf Lustgarten, Gălcic și M. Poch, lăsîndu-și toate interesele, începură cu distribuția biletelor, spre a asigura succesul”.

● **PRINTRE PREMIATII** Conservatorului din București, se numără: clasa de declamațiune, anul III, la tragedie, premiul I Vermonț Fanchette; la anul I, clasa de piano, premiul II Fuchs Teodor; același figurează cu premiul III la clasa de principii elementare de muzică.

La clasa de violonă, premiul I Weinberg David, Craus Filip și Craus Arnold; la clasa de canto, premiul I Littman Elisa; la clasa de violoncel, anul I, Popper Phoebeus.

● **A SOSIT** în București renumitul cantor din Odesa, Iacob Bachmann care a fost invitat să dea un concert religios în Sinagoga cea mare a croitorilor. „Publicul a profitat din plin de această ocaziune”.

● **INSTITUTUL** de învățămînt Eduard Ludwig, externat și internat, fondat în anul 1864, anunță că noul an școlar a început la 15 august, și că se mai primesc băieți în vîrstă de 3—12 ani.

Participanții la ședința solemnă a Comitetului de conducere al F.C.E. (20 august 1974)

Cu prilejul sărbătorilor de Roș Hașana 5735

În perioada sărbătorilor noului an 5735 vor funcționa în București următoarele temple și sinagogi:

Templul Coral — str. Sf. Vineri 9; Sinagoga Mare — str. Vasile Adamache 11; Templul Sefard (spaniol) — str. Banu Mărăcine 37; Sinagoga Malbim — str. Bravilor 4; Sinagoga A. B. Zissu — str. Mămulari 8; Sinagoga Beit Hamidrass Vechi — Calea Moșilor 76; Templul Voinea — str. Taras Sevenco 66; Templul Eșua Tova — str. Nicos Beloianis 9; Templul Reșit Daat — str. Antim 13; Sinagoga Aizic Ilie — Intrarea Vânători 11; Sinagoga Hevre Tilim — Calea Griviței; Sinagoga Păstrarea Credinței — str. Vasile Cîrlova 1; Sinagoga Ajutorul — str. Andrei Bîrsan 8; Sinagoga Credința — str. Vasile Toneanu 48; Sinagoga Pașcaner Klaus — str. General Florescu 16; Sinagoga Poalei Tedeck — str. Cantemir 10;

PREDICILE DE ROȘ HAȘANA 5735

Marți 17 septembrie ora 10,30 Eminența Sa d. Șef-rabin dr. Moses Rosen va rosti la templul coral din București, str. Sf. Vineri 9, tradiționala predică de Roș Hașana.

În aceeași zi, la orele 18,30 păstorul nostru spiritual va rosti predică la tem-

plul sefard (spaniol) din str. Banu Mărăcine 37.

RUGĂCIUNEA DE SLIHOT

Prima rugăciune de Slihot se va oficia la templul coral în ziua de sîmbătă 8 septembrie, ora 23.

DE LA TEMPLUL CORAL

Comitetul templului coral invită enoriașii să-și rețină din vreme jețuri în vederea sărbătorilor de Roș Hașana și Iom Kipur 5735.

Reținerile se fac zilnic, cu excepția zilelor de Șabat, la cancelaria templului, între orele 10—13 și 16—19.

PREDICA DE ȘABAT ȘUVA

Sîmbătă 21 septembrie, orele 10 dimineața, Eminența Sa d. Șef rabin dr. Moses Rosen va rosti la sinagoga Malbim din str. Bravilor nr. 4 tradiționala predică (Derașa) de Șabat Șuva.

ETROGIM PENTRU SUCOT

Comunitățile precum și coreligionarii doritori a-și procura Arba Minim pentru SUCOT, sînt invitați a se adresa Federației Comunităților Evreiești Mozaice.

Vizita Șef rabinului evreilor din Mexico

În cursul lunii august obștea noastră a primit vizita d-lui dr. A. Herschberg, Șef rabinului evreilor din Mexico, președintele Uniunii rabinilor din America Latină.

Oaspetele a vizitat instituțiile și așezămintele obștei noastre, a asistat la serviciul divin de Kabbalat Șabat de vineri 9 august a.c., la Templul coral, fiind salutat de d. Daniel Segal, președintele Comunității evreilor din București.

La Poiana Brașov oaspetele l-a vizitat pe d. Șef rabin dr. Moses Rosen, aflat la odihnă, cu care s-a întreținut asupra unor probleme de cult și comunitare.

În timpul sederii la București, d. dr. A. Herschberg a fost primit de către d. Gheorghe Nenciu, vicepreședintele Departamentului Cultelor. Oaspetele a avut o întrevvedere cu Preafericitul Justinian, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române.

Adevăr și înțelepciune

(Urmare din pag. I-a)

ziției loiale pe care cultul mozaic, conducătorii și credincioșii săi, alături de toate celelalte culte, se situează în modul cel mai consecvent.

În interviul acordat, președintele Nicolae Ceaușescu a abordat o arie vastă de probleme ale vieții internaționale, atît cu caracter general, cît și specifice regiunii Orientului Apropiat. Ca de fiecare dată, domnia sa a abordat chestiunile cu înțelepciune și luciditate, în spiritul respectului pentru existența și libertatea tuturor popoarelor — mari, mijlocii sau mici — și în dorința fierbinte de a contribui din plin la salvagardarea păcii, bunul cel mai de preț al omenirii.

La întrebarea despre stadiul relațiilor dintre România și Israel, președintele Ceaușescu a răspuns: „Și relațiile între

România și Israel se înscriu în contextul general al colaborării României cu toate statele, fără deosebire de orînduire socială. Apreciem că ele se găsesc într-un stadiu bun și că există posibilitatea ca în următorii ani să se extindă, mai cu seamă în condițiile realizării unei păci trănice și juste în Orientul Mijlociu, ceea ce va permite concentrarea eforturilor în direcția dezvoltării economico-sociale și pe această bază se vor putea extinde și relațiile cu alte state”.

Interviul a suscitât cel mai mare interes în Israel și în toată lumea. El a fost citit, studiat, analizat de comentarii și observatori ai vieții internaționale, ca și de cercurile largi ale opiniei publice. În mod unanim el a fost apreciat ca o nouă contribuție majoră adusă la cauza păcii și a apropierei între oameni și popoare.

„Mă aflu în acest loc, în fața domniilor voastre, judecători ai statului Israel, pentru a expune rechizitoriul împotriva lui Adolf Eichmann. Nu sînt singur. Aici, în acest moment, sînt asistat de 6.000.000 de acuzaatori: dar ei nu se pot ridica, nu pot arăta cu degetul spre această cabină de sticlă și nu pot striga către acela care șade aici: „Te acuzăm!”, fiindcă cenușa lor formează grămezi printre colinele din Auschwitz și sub paștile din Treblinka ori a fost dusă de valurile rîurilor din Polonia; mormintele lor sînt împrăștiate pe toată suprafața Europei. Singele lor strigă, dar vocea lor a amuțit de multă vreme. De aceea eu voi fi purtătorul lor de cuvînt și în numele lor, voi expune acest rechizitoriu teribil!”

Cu aceste cuvinte și-a început rechizitoriul procurorul general Gideon Hausner în fața Tribunalului din Ierusalim la 11 aprilie 1961, ora 9, în procesul criminalului de război Adolf Eichmann.

Rampa pe care se desfășura acest proces era luminată puternic de lămpile sălii „Beit Hâam”, așezămint cultural municipal din Ierusalim.

Inculpatul se afla într-o cabină din sticlă incasabilă, așezată în partea stîngă a sălii.

Completul de judecată era compus din președintele Mosche Landau și judecătorii Benjamin Halevi și Itzhak Raveh.

Pe un plan mai puțin înalt stăteau interpreții și stenograful. Și, în sfîrșit, pe un plan mai jos se afla apărătorul, avocatul vest-german Robert Servatius cu asistenții săi, într-o parte, și reprezentanții procuraturii, în partea cealaltă.

Citirea rechizitoriului, acul inaugural al procesului, a durat o oră.

În fața auditoriului, încremenit într-o tăcere adîncă, revlănu scenele de groază ale regimului hitlerist.

Rechizitoriul împotriva inculpatului Adolf Eichmann, fiul lui Adolf Karl, de 54 de ani, deținut preventiv, cuprindea 15 capete de acuzare.

DREPTATEA ÎNVINGE

Procesul lui ADOLF EICHMANN

În temeliu legii nr. 5710 din 1950 privind sancționarea naziștilor și colaboratorilor nazismului și dispozițiilor Codului penal, Eichmann era acuzat de a fi provocat împreună cu alte persoane, în perioada 1939—1945, uciderea a milioane de evrei în calitate sa de responsabil pentru aducerea la îndeplinire a planului nazist de exterminare fizică a evreilor, cunoscut sub denumirea de „soluționarea finală a problemei evreiești”.

Îndată după izbucnirea celui de-al doilea război mondial, inculpatul a fost numit șef al unei secțiuni a Gestapoului din Berlin, în competența căreia intra deportarea și exterminarea evreilor din Germania și din celelalte țări ale axei, precum și din regiunile ocupate de hitleriști. Această secțiune avusese succesiv următoarele nume distinctiv: IV D 4 — IV B 4 — IV A 4.

În Germania, instrucțiunile pentru aducerea la îndeplinire a planului de exterminare erau date de inculpat nemijlocit comandanților locali ai Gestapoului, în timp ce în regiunile ocupate inculpatul acționa prin comandanții poliției de siguranță (SD) ori prin persoanele însărcinate în mod special cu problema evreilor, numite de secțiunea Gestapoului condusă de inculpat și subordonate dispozițiilor acestuia.

Adolf Eichmann își avea reprezentanții și în cadrul oficiilor diplomatice ale Reichului hitlerist.

Inculpatul, se arată în rechizitoriul, împreună cu alții, a realizat exterminarea evreilor, printre altele, prin internarea lor în lagăre speciale, unde victimele sale erau ucise în camere de gazare, în cuptoare-crematorii, prin împușcare și spânzurătoare.

Principalele lagăre de exterminare erau la Auschwitz, Chelmno, Belzec, Sobibor, Treblinka și Maidanek.

Îndată după invadarea Poloniei în 1939, Adolf Eichmann a săvîrșit acte în vederea exterminării populației prin intermediul unor detașamente speciale din rîndul poliției de siguranță (SD) și al grupelor de asalt (SS), denumite „grupe de acțiune” (Einsatz-gruppen), de fapt plutoane de execuție. Grupe de acest tip au acționat și după invadarea Uniunii Sovietice, grupele A, B, C și D fiind îndrumate nemijlocit de secțiunea din Oficiul Central al Siguranței Reichului (RSHA), condusă de inculpat. Aceste grupe au exterminat în Polonia și pe teritoriile ocupate în U.R.S.S., în anii 1941—1942, aproximativ 400.000 de evrei (în martie 1943, statisticianul personal al lui Himmler, dr. R. Korherr, a raportat că cifra s-a ridicat la 633.300 de evrei ruși, la care s-au adăugat încă 100.000 în ultimii doi ani ai războiului).

Spre sfîrșitul anului 1941, inculpatul a ordonat deportarea a zeci de mii de evrei din Germania, Austria și Cehoslovacia (care era pe atunci un protectorat german), în ghetourile organizate la Riga, Kovno și Minsk. Deportările au fost exterminate împreună cu evreii de pe teritoriile respective.

Inculpatul, împreună cu alții, a provocat moartea a sute de mii de evrei în perioada anilor 1939—1945 în Germania și în alte țări ale axei și în regiunile ocupate de aceasta, deportîndu-i în ghetouri și în alte localități și supunîndu-i unui

regim de exterminare. Aceasta s-a întimplat în următoarele țări: Germania, Austria, Italia, Bulgaria, Belgia, U.R.S.S., Danemarca, Olanda, Ungaria, Iugoslavia, Grecia, Luxemburg, Monaco, Norvegia, Polonia, Cehoslovacia, Franța și România.

Inculpatul a provocat moartea a aproximativ jumătate de milion de evrei din Ungaria și de pe teritoriul ocupat de horthiști din nordul Transilvaniei, deportări în lagărul de exterminare de la Auschwitz și în alte localități în perioada dintre 19 martie 1944 și 24 decembrie 1944, cînd îndeplinea funcția de comandant al „Corpului de operații speciale Eichmann” la Budapesta.

Rechizitoriul îl acuză în continuare pe Eichmann de a fi constrîns împreună cu alții, în perioada 1939—1945, milioane de evrei de a trăi în condiții care să provoace distrugerea lor fizică, cauzîndu-le grave daune, fizice și morale, de a fi elaborat și tradus în viață măsuri petru a împiedica procrearea evreilor, interzicînd femeilor de a naște, supunîndu-le la avort obligatoriu sub amenințarea celor mai grave pedepse și ordonînd sterilizarea evreilor de ambele sexe.

Faptele lui A. Eichmann se calificau ca infracțiuni împotriva omenirii și crime de război.

Inculpatul era acuzat de asemenea de spolierea bunurilor evreilor domiciliati în Germania și în țările ocupate, prin jaf, teroare și torturi.

Unul din capetele de acuzare se referea la faptul că inculpatul, între anii 1940 și 1942, a săvîrșit în Polonia ocupată de hitleriști acte care constituie crime împotriva omenirii, prin aceea că împreună cu alții a organizat deportarea a încă aproximativ 500.000 de polonezi civili cu scopul de a coloniza în locul lor familii germane.

În timpul celui de-al doilea război mondial, Adolf Eichmann a organizat totodată deportarea a zeci de mii de țigani, săvîrșind și prin aceasta crime împotriva omenirii.

Și, în sfîrșit, inculpatul Eichmann a fost acuzat de apartenența la diverse organizații hitleriste, declarate criminale.

După citirea rechizitoriului, în timpul căruia inculpatul s-a menținut într-o atitudine rigidă, parcă conștient că prin aparatele de televiziune milioane și milioane de ochi erau fixați asupra sa, președintele Landau se adresă inculpatului cu întrebarea:

— Ați înțeles sensul rechizitoriului?

— Da, răspunsu sec Eichmann.

După o îndelungată discuție provocată de apărătorul Servatius prin invocarea de excepții procedurale, care au fost respinse de instanța de judecată, președintele îl interogă pe Eichmann cu privire la fiecare cap de acuzare.

Răspunsul a fost de 15 ori același, invariabil, pronunțat mecanic, cu buzele crispete.

— Vă declarați vinovat ori nevinovat?

— În sensul acuzării, nevinovat.

Eichmann în fața justiției

CINE A FOST ADOLF EICHMANN

Să întrerupem aici firul desfășurării procesului pentru a ne informa pe scurt asupra persoanei acestui călău sîngeros, care se declara atît de invariabil „nevinovat” în fața judecătorilor săi.

Exterminarea totală a evreilor a constituit o parte componentă a planurilor hitleriste de dominare a lumii, de subjugare a popoarelor, de exterminare fizică a ființelor umane considerate de „rasă inferioară”. Este neîndoielnic că, dacă ar fi avut timp, hitleriștii ar fi pus în aplicare în total planurile lor criminale față de toate popoarele subjugate. Bilantul imens de pierderi umane și materiale suferite de toate țările cîmpului de război, în perioada războiului conturează și proporțiile crimelor și jafurilor la care s-ar fi ajuns dacă nazismul n-ar fi fost strivit.

Dintre căpeteniile celui de-al treilea Reich trasi la răspundere înaintea lui Eichmann, nici unul nu a fost mai strîns legat de elaborarea și de realizarea crimelor de masă cunoscute sub denumirea „soluția finală a problemei evreiești”.

Funcțiile exercitate de Eichmann îl fixează într-o poziție cheie între hotărârile supreme privind soarta evreilor și realizarea lor. El era și inițiatorul unei anumite tactici, care dirija totodată operația în toate detaliile sale, avînd și concepția strategică a operațiilor criminale în ansamblu.

Începînd din primăvara anului 1943 și pînă la sfîrșitul războiului, în rîndul căpeteniilor hitleriste au apărut diverse alte variante ale atitudinii față de evrei. La un moment dat, pînă și Himmler înclina spre reducerea mortalității în rîndul evreilor deportați, pentru a-i putea utiliza în măsură mai mare ca mînă de lucru în economia de război hitleristă.

Dar Eichmann, răspunzător în ultimă instanță pentru aducerea la îndeplinire a poliției hitleriste față de populația evreiască, și-a menținut neschimbată atitudinea pînă la sfîrșitul războiului. În scurt timp s-au organizat cele 30 principale lagăre de concentrare și de exterminare, care aveau menirea să lichideze milioanele de evrei sortiți morții și o dată cu ei sute și sute de mii de ruși, cehi, polonezi, francezi și deportați din alte țări cîmpului.

Înainte de a ne întoarce în sala așezămintului cultural municipal din Ierusalim unde se desfășura procesul lui Eichmann, va trebui să răspundem la întrebarea: cum a ajuns inculpatul în fața judecătorilor statului Israel la începutul anului 1961?

După prăbușirea Germaniei naziste, Eichmann a reușit să fugă și să se ascundă în diverse țări. Sustrăgîndu-se timp de cincisprezece ani urmărilor poliției federale germane și a celei aliate, care de altfel s-au dovedit mult prea puțin insistente și eficiente pentru un individ cu experiența lui Eichmann, el a fost capturat în seara zilei de 12 mai 1960 în orașul Buenos Aires, capitala Argentinei, într-o stație periferică a unei linii de autobuz. Agenții l-au transportat într-o vilă anume pregătită, iar de aici mai departe la bordul unui avion cvadrimotor israelian, sosit la Buenos Aires într-o cursă inaugurală.

MARTURIILE ZGUDUITOARE

Și iată-ne din nou în sala de ședințe. Începe interogarea martorilor.

Primul martor este comisarul de poliție Bar-Shalom, care dă relații cu privire la proveniența documentelor utilizate în cursul anchetei împotriva lui Eichmann, ele au fost găsite în cea mai mare parte în arhivele Ministerului de externe nazist.

Urmează apoi comisarul Avnet Lavi, care l-a interogiat pe inculpat în cursul cercetărilor efectuate la poliția din Ierusalim. Declarația lui Eichmann a fost înregistrată pe benzi de magnetofon, ascultată de instanța de judecată în această fază a procesului.

Deși Eichmann încercase încă în timpul cercetărilor de la poliție să-și atenueze vinovăția, mărturiile sale au fost relevante, indicînd rolul pe care l-a jucat în săvîrșirea crimelor de care era acuzat.

Îată cîteva pasaje din lunga declarația a lui Eichmann, înregistrată pe benzi de magnetofon.

„Și pentru Himmler problema evreiască figura printre manevrele de diversivitate considerate utile pentru a distra atenția de la alte dificultăți... După începerea războiului ruso-german... m-am convocat Heydrich; eu m-am prezentat în fața sa, iar el îmi zise: „Führerul a ordonat distrugerea fizică a evreilor”.

Eichmann relatează apoi că a fost trimis de Heydrich la Lublin, pe teritoriul Poloniei ocupate, unde în cursul vizitei... „am ajuns la un fel de pădure... era o stradă care trecea pe aici, o stradă poloneză... Fuseseră construite aici căsuțe de lemn, două sau trei, nu-mi amintesc exact... Mi se explică cum au fost asupate toate crăpăturile, cum a fost totul închis ermetic... Apoi mai era un motor, era tocmă în acțiune; gazul intra în baracă și evreii care se aflau acolo au fost asfixiați... Era ceva groaznic. Eu nu am un temperament atît de rezistent; un asemenea lucru mă copleșea... În acest fel mi-am îndeplinit ordinul primit; m-am întors la Berlin și am făcut un raport despre ceea ce am văzut sefului poliției de siguranță, lui Müller... Și lui Heydrich”...

Cu alt prilej, fiind trimis în Warthegau din Polonia, Eichmann a văzut un camion încărcat cu evrei uciși, dezbrăcați la piele.

„Camionul a ajuns la un sant lung, obloanele se dădură la o parte și cadavrele se rostogoliră în sant; parcă erau încă vii, membrele erau încă atît de flexibile... erau aruncați în sant; aici era un civil — îl văd și acum! — care smulgea dinții cu niște clești... și atunci am privit, m-am urcat în mașină și am plecat fără să mai scot o vorbă... Din acel moment am rămas în mașină fără să mai spun un cuvînt șoferului. Eram sfîrșit... Îmi amintesc un alt caz: un medic în halat alb îmi spusese să mă uit printr-o fereastră cînd evreii se aflau închiși în camion pentru a fi gazați. Dar am refuzat: nu pot, nu pot să spun nimic, dar nimic... Astfel m-am întors la Berlin. Am făcut o relatare concisă a faptelor lui Müller, seful meu. I-am spus aceleasi lucruri pe care vi le-am spus adeseori: „E teribil, e infernal! Nu vreau!”

Neputînd nega fapte îndeosebi cunoscute, Eichmann încerca să-și diminueze vinovăția, susținînd că l-au impresionat grozăviile văzute în călătoriile sale de inspecție.

La întrebarea pusă de comisarul anchetator dacă a făcut cumva vreun raport scris în acest sens, Eichmann a fost nevoit să răspundă negativ.

În același fel relatează Eichmann în depozitia sa și despre celelalte inspecții făcute la Minsk, la Lvov, la Auschwitz, la Treblinka, încercînd să creeze impresia că n-a avut nici un rol activ în exterminarea a milioane de vieți omenești.

La întrebarea de ce a fost invitat la conferința de la Wansee, unde căpeteniile naziste au adoptat în 1942 planul de exterminare totală a evreilor, dacă avea funcții de un nivel atît de subordonat, Eichmann răspunsese:

„Dar, domnule comisar, eu trebuia să scriu invitațiile! Eu trebuia, de asemenea, să-i dau lui Heydrich datele principale pentru referatul său... Trebuia să-i dau aceste date, fiindcă mi-au fost cerute...”

Îată deci pe seful unui serviciu dintre cele mai importante din conducerea supremă a poliției naziste transformîndu-se subit într-un simplu scrib, care nu făcea altceva decît completa niște invitații nevinovate...

La întrebarea anchetatorului, Eichmann răspunsese categoric că n-a avut nimic de-a face cu masacrarea evreilor. Comisarul îl întrebă în continuare: „Totuși convoaiele destinate exterminării au fost alcătuite de dumneavoastră, oamenii destinați masacrului au fost încredințați dumneavoastră, da ori ba?”

Vocea lui Eichmann (tremurînd, nesigur):

„Da, într-o măsură oarecare, domnule comisar; în măsura în care primisem ordinul de a proceda la deportări... (mai înșușit). Dar nu toți acei care fuseseră deportați au fost uciși! Eu nu știam deloc cine va fi asasinat și cine nu; știam nu s-ar fi găsit în viață la sfîrșitul războiului 2.400.000 de evrei.”

Amintindu-i că această împrejurare nu constituie un merit al său, ci al puterilor aliate care au zdrobit Germania hitleristă, comisarul îi răspunsu lui Eichmann că în cazul cînd războiul ar fi continuat e foarte probabil că aici unul din cei 2.400.000 n-ar mai fi rămas în viață, fiindcă planul naziștilor era tocmai exterminarea totală a evreilor din Europa.

Eichmann: „Dar n-a fost planul meu, domnule comisar, n-am avut nimic de-a face cu acest plan!”

Vocea comisarului: „Ba da, în mod sigur ai avut ceva de-a face cu acest plan!”

Eichmann: „...Da, sînt, desigur, vinovat de complicitate, e perfect clar! Sînt, desigur, vinovat pentru colaborarea mea; aceasta e foarte clar, da. În acest sens nu vreau intru nimic să mă sustrag de sub răspundere, domnule comisar. Așa fi eu totul logic dacă ai încerca s-o faci; fiindcă din punct de vedere juridic sînt, firește, vinovat de complicitate și de colaborare. Da, o văd singur, sînt de acord!”

La sfîrșitul interogatoriului, comisarul pusu lui Eichmann următoarea întrebare: „Ai considerat că poporul german va supraviețui numai dacă vor fi exterminați toți evreii din Europa?”

Vocea lui Eichmann: „Dacă pe atunci mi s-ar fi spus: „Tatăl tău e un trădător, trebuie ucis!” așa fi făcut-o... Pentru mine nu avea importanță ce sarcină mi se încredința!”

Îată deci că Eichmann încerca din nou să se prezinte în postura unui simplu executant.

Copii, femei, bătrîni, cu toții sînt mînați spre cuptoarele de la Auschwitz

În continuare au fost audiați de Tribunalul din Ierusalim cei 37 de martori, în marea lor majoritate victime ale inculpatului, rămăși în viață în pofida suferințelor groaznice prin care trecuseră în timpul dominației hitleriste.

O mare parte a martorilor au fost prin lagărele de exterminare organizate de Eichmann și subordonații săi, El a relatat tribunalului suferințele îndurate. Unii dintre ei l-au văzut pe Eichmann participînd personal la acțiuni de exterminare.

Deosebit de semnificative au fost mărturiile care se refereau la aspecte din activitatea personală a lui Eichmann. În cursul ascultării martorilor, reprezentanții procuraturii au prezentat și numeroase documente privind activitatea criminală a lui Eichmann.

Îată în acest sens un document din 1941. Spre sfîrșitul acestui an, acțiunile partizanilor din Iugoslavia au neliniștit serios comandamentul trupelor naziste. Autoritățile militare, atribuind dificultățile ivite populației evreiești, propuseră izolarea a 8.000 de evrei pe o insulă situată în mijlocul Dunării. Dar Ministerul de externe german se opuse: „Ar trebui să cerem acordul autorităților române; e mai bine să se găsească o altă modalitate de a scăpa de acești evrei”. În continuare se arată în documentul semnat de Rademacher, înalt funcționar din Ministerul de externe german: „Păreră lui Eichmann este că nu e posibilă deportarea acestor evrei în teritoriul guvernămintului general ori în Rusia sau în restul Germaniei. Eichmann propune să fie împușcați pe loc”.

Prezentîndu-se documentul inculpatului Eichmann, acesta a declarat:

„Ei... da... Probabil așa este... Da, vād bine... Da, desigur, e foarte clar. Pe atunci a fost unul care probabil mi-a spus: Nu avem altă alegere, trebuie împușcați... Da, evident, așa este; trebuie să mă spun, pentru că sa fiu mai bine înțeles, deși probabil e inutil, că nu eu am fost acela care am dat ordinul de împușcare; nu, n-a fost inițiativa mea; mă ocupam de problema pur și simplu pe cale administrativă obișnuită; răspunsul meu nu era decît o referire la răspunsul superiorilor mei; este necesar a-i împușca pe evrei!”

Unul din martorii a fost pastorul protestant Heinrich Gruber, care a ajutat timp de mai mulți ani pe evreii din Germania. L-a cunoscut personal pe Eichmann.

„Mi-a făcut o impresie stranie — a declarat Gruber — și rog pe inculpat să nu se supere, fiindcă am venit aici fără ură și fără dorință de răzbunare; dar trebuie să spun că mi-a făcut impresia unui bloc de gheață, unui bloc de marmură, nimic din ceea ce îi spuneam nu l-a putut mișca vreo dată. Nu eram singurul care aveam această impresie, fiindcă persoana și numele lui Eichmann deveniseră un simbol trist. În ochii noștri nu era un soldat, ci un mercenar; un om care după ce îmbrăcea uniformă se dezbrăca de orice dorință de a raționa și de orice formă de conștiință”.

Martorul a povestit apoi viața sa de deținut în diverse lagăre de concentrare naziste; despre lagărul „politic” din Sachsenhausen, unde se împrieteni cu cunoscutul pastor pacifist Niemöller, și despre cel din Dachau, în care a fost internat cu alți 700 de clerici.

Întrebat despre convoaiele de deținuți destinați camerelor de gazare, Gruber arăta: „Nu văzusem în viața mea ceva asemănător; la Sachsenhausen, de exemplu. Fiecare din aceste convoaie număra circa 300 de persoane destinate camerelor de gazare. Apoi familiile lor primeau un aviz, anunțînd că ruda lor „a decedat în pofida îngrijirilor medicale atente”.

În legătură cu experiențele medicale ce se efectuau pe ființe umane în lagărul întîi evaziv, pe urmă s-a hotărît să de de la Dachau, Gruber a declarat: „Mulți din prietenii și colegii mei au fost folosiți la aceste experiențe; li se injectau diverși bacili, cu privire la paludism ori cu flegmoni, cu apa rece sau experiențe sub probe cu eraze introduse sub clopote de sticlă în care se pompa aer, ori se extrăgea aerul... „Pacienții” erau persoane inaple de muncă, folosite drept cobai... Experiențele de acest gen la Dachau le făcea un anume doctor

Numeroase documente atestă sadismul așa-ziselor experiențe medicale naziste, practicate în lagărele de concentrare și pe prizonierii de război; în lagărul de femei de la Ravensbrück se experimentau cangrenele gazoase, grefe osoase, cit timp poate trăi un om alimentat numai cu apă sărată; pentru anumite experiențe anatomice universitare „se livrau” curent capete de „comisari politici evrei”; pielea deținuților era de asemenea foarte căutată, iar la Dachau în 1942 au fost folosite 200 de persoane pentru experiențe în camere de decomprimune. Lista este

mult prea lungă pentru a putea fi măcar enunțate grozăviile acestor experiențe „științifice”.

Alte documente prezentate la proces privesc activitatea lui Eichmann și a reprezentanților săi, Richter, în România.

Într-un raport al lui Richter, acesta se referă la convorbirile sale cu Mihai Antonescu, informîndu-l pe Eichmann că Antonescu e de acord să împiedice emigrarea evreilor în Palestina; el vorbește apoi despre dezastrul suferit de vasul „Struma”, care a plecat din România cu 700 de evrei la bord, Richter scrie că în urma intervenției sale s-a interzis vasului de a părăsi România, dar că autoritățile românești au permis totuși vasului să plece pentru a transporta pe cei 700 de evrei în Orientul Apropiat. Însă, la intervenția serviciului lui Eichmann, autoritățile turcești au interzis vasului „Struma”, intrarea în portul Istanbul și vasul a trebuit să facă calea întoarsă spre România. Pe drumul de întoarcere, vasul s-a scufundat în Marea Neagră, torpilat de nemii, iar pasagerii au pierit.

Îată un alt document privind activitatea lui Eichmann în România:

Documentul Yad Vashem 14
Seful poliției de siguranță și al SD
Berlin SW, 11,3 martie 1943
Prinz — Albertstrasse 8
Secret

Ministerul de Externe
În atenția consilierului de legăție
von Hahn, Berlin, Rauchstrasse 11

Obiect: emigrarea evreilor în Palestina din țările balcanice. Referire: nici una.

Conform unor informații sigure care trebuie să rămînă secrete, funcționarii evreii români, prin reprezentantul lor de la Istanbul, duc tratative cu Turcia pentru a obține vize de tranzit turce pentru un grup de 1.000 de copii evrei, însoțiți de 100 de evrei români, care intenționează să emigreze în Palestina cu colaborarea Companiei „Wagons-lits”, pe cale terestră, prin Bulgaria și Turcia.

Stațeti rugat dacă e posibil să împiedicați emigrarea proiectată.

P.p. (semnat) Eichmann

În fața tribunalului se citește apoi declarația dată în 1946 de Dieter Wisliceny, reprezentantul lui Eichmann în Slovacia și în alte țări.

Această declarație că Eichmann era inspiratorul poliției antisemite în Slovacia și fixa guvernului-marionetă din Slovacia condițiile deportării evreilor. „Eichmann a cerut — se citește în declarația lui Wisliceny — 300 de mărci pentru fiecare evreu deportat, adică guvernul Slovac trebuia să plătească Reichului 300 de mărci pentru fiecare evreu pe care naziștii îl vor deporta și probabil această sumă a fost mărită la 500 de mărci”.

Eichmann a sosit apoi personal la Bratislava, unde a avut convorbiri cu primul ministru al guvernului-marionetă, Bela Tuka, și cu ministrul de interne, March, cerîndu-le să încredințeze nemților deportarea evreilor din Slovacia și asigurîndu-i că deportații vor fi tratați cu mînușii.

„Le spusese că a dispus evacuarea populației ucrainene și poloneze din anumite localități din apropiere de Lublin pentru a face loc evreilor slovaci, germani și din alte țări; aici evreii vor putea circula liber și vor avea mari posibilități de a munci pentru industria de război instalată în această regiune... Tuka luă act de această declarație și a subliniat în răspunsul său dorința ca evreii să fie tratați omenește; aceasta a fost textual fraza pe care a folosit-o. Eichmann îi făcu atunci o promisiune formală.”

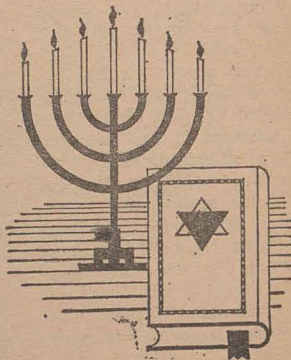
Catastrofa începu de îndată, declara Wisliceny în continuare; trenurile plecară către camerele de gazare și tezauriul nazist se îngrășă cu milioanele de mărci plătite de guvernul slovac pentru acest serviciu „frumos”. Tuka a sesizat că lucrurile nu merg conform promisiunilor și ceru explicații. Gestapoul răspunsu mai clar că slovaci nu mai au dreptul să se intereseze de soarta evreilor, fiindcă, prin efectul legilor germane privind naționalitatea, deportații își pierduseră automat cetățenia. Eichmann respinsu de altfel și o propunere slovacă de a permite unei comisii vizitarea deportaților.

La proces se jucă rolul principal în deportarea evreilor din teritoriul ocupat de naziști din nordul Transilvaniei provocînd asasinarea mișelească a sute de mii de copii, femei, bărbai, foști locuitori ai acestor meleaguri.

La proces se dovedi de asemenea că Eichmann a jucat rolul principal în deportarea evreilor din teritoriul ocupat de naziști din nordul Transilvaniei provocînd asasinarea mișelească a sute de mii de copii, femei, bărbai, foști locuitori ai acestor meleaguri.

Recursul lui Eichmann a fost respins. După rămînera definitivă a condamnării la moarte, sentința a fost executată prin spînzurare.

GEORGE BIANU

STIRI

ידיעות

CLASICII IDIŞ

Sub auspiciile Bibliotecii de studii iudaice din New York, în editura Behrmann House a apărut un volum cuprinzând o culegere de nuleve din literatura idiş. În prefaţa volumului se arată că scriitorii idiş au creat într-o perioadă istorică scurtă, o literatură remarcabilă. Culegerea cuprinde scrieri reprezentative din creaţia scriitorilor Mendele Mocher Sforim, Opatoşu, Bergelson, Weissenberg.

TEME CONTEMPORANE

„Nu ca un miel“ este titlul cărţii lui Lucien Steinberg, recent apărută în traducere engleză în editura Saxon House, Londra. Tema este holocaustul şi rezistenţa opusă călăilor nazişti. Autorul se ocupă de participarea evreilor în grupurile de partizani şi în Rezistenţa franceză şi italiană, ca şi de lupta antifascistă din lagăre şi ghetouri. Un capitol aparte este închinat **revoltei din ghetoul Varşoviei.**

TIPAR EBRAIC

La Brighton a încetat din viaţă în vîrstă de 78 de ani tipograful Arnold Zeltser. Defunctul a publicat numeroase cărţi în limba ebraică, printre care şi primele ediţii din Mişna apărute în Anglia după război, precum şi o Hagada. Tiparul ebraic resimte dispariţia acestui truditor entuziast.

TEME EVREIEŞTI LA CANES

La recentul Festival al filmului de la Cannes s-au prezentat şapte filme cu teme evreieşti, şi anume: 2 filme americane, 2 franceze, unul israelian, unul mexican şi unul german. Trei dintre ele au fost distinse cu diferite premii.

Dintre acestea, a fost remarcat în mod deosebit „Sfîntul Oficiu“, realizat de un asistent al lui Bunuel, Arturo Ripstein. Filmul reconstituie viaţa în Mexicul secolului al XVI-lea, persecuţiile exercitate de inchiziţie împotriva unei familii de marani, Carjaval, care cultiva în secret credinţa strămoşilor. Evocînd faptele istorice, realizatorul condamnă intoleranţa şi fanatismul.

Comedia israeliană „Tatăl fetelor“ s-a bucurat de succes, ca şi interpretul principal, Şai Ophir.

Interpreta filmului francez „Viorile balului“, Marie-Josée Nat a primit premiul pentru interpretare feminină.

Filmul german „Toţi ceilalţi se numesc Ali“, realizat de J. Fassbender, un rechizitoriu împotriva rasismului, a primit premiul criticilor cinematografice.

UN CARTIER DIN IERUSALIM

Cartierul Mea-Şearim din Ierusalim a împlinit o sută de ani de existenţă. În luna Iar 5634 (ianuarie 1874), cîteva familii s-au hotărît să-şi construiască o nouă aşezare în afara zidurilor.

De ce s-a numit atunci cartierul Mea-Şearim (O sută de porţi)? Pentru că din pericopa săptămîinii în care s-au început construcţiile, s-a ales, pentru a le pune sub protecţia divină, versetul: „Şi Isaac a semănat în pămîntul acela şi a cules anul acela orz *însutit*. Domnul l-a binecuvîntat“ (Geneza, 26, 12). Această recoltă miraculoasă este exprimată prin cuvintele *Mea-Şearim* care înseamnă şi o sută de porţi.

UNUL DINTRE CEI DREPTI

Institutul Iad Vaşem din Ierusalim a decernat Medalia celor drepti domnului André Traband, care în tim-

pul celui de al doilea război mondial a salvat de la deportare numeroşi copii ai căror părinţi fuseseră arestaţi de nazişti. Abatele Bengel, preot la Şcoala normală din Obernai, l-a ajutat în această acţiune. Unul dintre aceşti copii, Henri Kressel, adoptat de către familia Traband, este astăzi un specialist cu reputaţie mondială în aparate laser. El a asistat la Paris la remiterea medaliei domnului Traband.

ALEGERE

Federaţia comunităţilor evreieşti din Elveţia a ales recent ca preşedinte pe d. Jean Nordmann din Friburg în locul d-lui Georges Brunschvig. D. Nordmann este membru al comitetului de conducere al Federaţiei din 1944.

CONCERT MENUHIN

Cea de a zecea aniversare a înfiinţării sinagogii New London Synagogue a fost sărbătorită printr-un recital dat de Iehudi şi Hepzibah Menuhin. Ilustrii interpreţi au executat o sonată de Ben Haim, compusă special pentru Iehudi Menuhin şi nigruri de Bloch, din suita Baal Şem Tov. Concertul a fost precedat de citirea psalmului 150 de către rabinul sinagogii, dr. Louis Jacobs.

ECONOMIE TALMUDICĂ

O interesantă lucrare a apărut de curînd în editura Georg Olms, Hildesheim din New York: primul volum din „Economia talmudică“ de Arie Ben-David. Este vorba de o prezentare cuprinzătoare a economiei Iudeii din timpul Mişnei şi al Talmudului, adică dintre anii 175 înaintea erei noastre şi 425 era actuală. Lucrearea abordează o sferă largă de probleme, printre care: formele economice, venitul şi nivelul de trai, sistemul de impunere şi de predare a cotelor de produse, formele de organizare a sistemului financiar. Textul este însoţit de numeroase hărţi, diagrame, tabele şi ilustraţii. Autorul, colaborator la diferite publicaţii economice din Israel, a publicat mai multe studii politico-economice asupra unor ţări din Asia şi Africa. Volumul al II-lea al acestei lucrări se află în pregătire.

VITRALII CHAGALL

La catedrala din Reims se montează în prezent şase vitralii executate de Marc Chagall. Ele înlocuiesc vitraliile originale, distruse în timpul primului război mondial.

DRAMA AUTENTICĂ

Ervin Sylvanus, autorul piesei „Korczak şi copiii săi“, pentru care i s-a decernat premiul Leo Baek instituit de către Consiliul central al evreilor din Germania, a scris o nouă piesă, „Sans-souci“. Aceasta are ca temă ultimele zile ale publicistului pacifist Kurt Tucholsky, care după venirea naziştilor la putere s-a exilat în Suedia, unde s-a sinucis.

COMEMORARE

Deutsch-Kreuz este o localitate de la frontiera dintre Austria şi Ungaria, unde în anul 1944 au pierit 300 de evrei aflaţi într-un transport spre lagărele de exterminare. Ei au fost îngropaţi într-o groapă comu-

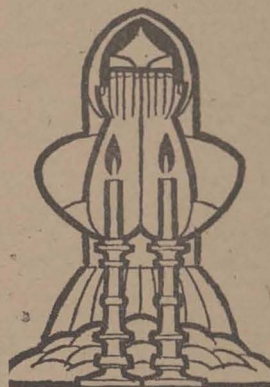
nă. Între timp s-a reuşit a se stabili, în majoritatea cazurilor, numele şi datele personale ale celor îngropaţi acolo. De curînd, Comunitatea evreilor din Viena a oficiat un serviciu comemorativ la cimitirul din Deutsch-Kreuz şi a hotărît ridicarea unui monument în amintirea acestor victime ale fascismului.

IN MEMORIAM

În Anglia a încetat din viaţă, în vîrstă de 68 de ani, ziaristul David Hudaly, editorul ziarului „Liverpool Jewish Gazette“. În afară de activitatea publicistică propriu-zisă, defunctul a scris studii iudaice, între care o istorie a sinagogii „Princes Road“ a lui Old Hebrew Congregation. Lucrearea va fi tipărită postum, cu ocazia sărbătoririi centenarului acestei sinagogii.

CONTRIBUŢII IUDAICE

Comitetul de constituire a Societăţii pentru promovarea studiilor iudaice din Frankfurt pe Main a publicat de curînd un caiet de 107 pagini, intitulat „Contribuţii iudaice la Frankfurt“. Culegerea conţine referate ţinute în cadrul seminarului pentru iudaistică

de la Universitatea Johann-Wolfgang-Goethe, din Frankfurt, printre care „Unele observaţii privind sursele şi unitatea redacţională ale marilor Halahot“ de Arnold Goldberg; „Hakdama rabinului Ben Iehuda din Roma“ de Carlos del Valle Rodriguez ş.a.

HAGADA PENTRU ORBI

Institutul evreiesc pentru orbi din S.U.A. a imprimat în sistemul Braille şi distribuit o ediţie a Hagadei pentru ca şi nevăzătorii să poată celebra Sederul după datină.

REUNIUNE LA CONSISTORIUL DIN PARIS

La reuniunea anuală a Consistoriului israelit din Paris, marele rabin al Parisului, Meir Jais, a prezentat un referat asupra documentului episcopilor francezi din anul 1973 cu privire la dialogul iudeo-creştin.

LION FEUCHTWANGER NU E UITAT

Poşta din Republica Democrată Germană a emis un

timbru pentru comemorarea lui Lion Feuchtwanger, unul dintre romancierii de seamă ai secolului nostru. Feuchtwanger a murit în 1958 în California, unde se refugiase în timpul nazismului.

OBŞTEA DIN IUGOSLAVIA

La Belgrad a avut loc cea de a XIV-a conferinţă anuală a Federaţiei comunităţilor evreieşti din Iugoslavia. Din raportul comitetului executiv reiese că activitatea federaţiei se desfăşoară cu precădere în domeniul cultural şi social, fără a neglija nevoile religioase ale membrilor ei. O realizare importantă este Muzeul evreiesc de istorie din Belgrad, înfiinţat acum 18 ani, care îşi îmbogăţeşte fondul de exponate. Apare în mod regulat revista „Jevrejski pregled“ cu informaţii din viaţa evreiască din Iugoslavia şi din toată lumea; în curînd va apare Almanahul cuprinzînd studii şi materiale pe teme evreieşti. În Iugoslavia trăiesc acum 6 500 evrei.

CATALOG MUZEAL

În editura Harvey Miller, Londra a apărut un catalog al Muzeului evreiesc din Londra (înfiinţat în 1932). Catalogul reproduce un număr de 700 din cele 2 000 de exponate ale muzeului.

DECES

Pe cînd se afla la Tokio, unde venise spre a participa la o consfăţuire a Institutului internaţional al presei, Ted Lurie, redactorul şef al ziarului „Jerusalem Post“ a încetat subit din viaţă. Defunctul era în vîrstă de 64 de ani.

CONDAMNAREA UNUI CRIMINAL DE RĂZBOI

O curte cu juraţi din Hamburg a condamnat la închisoare pe viaţă pe un fost ofiţer al Gestapo-ului, Gustav Barschdorf, care în cursul unui interogatoriu luat în 1942 unui luptător din rezistenţa norvegiană, l-a bătut pînă la moarte.

PERIOADA MACABEILOR

În editura Weidenfeld & Nicholson din Ierusalim a apărut lucrarea lui M. Perelman consacrată perioadei Macabeilor. Buzuindu-se pe documente ebraice, greceşti şi latine, autorul reconstituie un episod dintre cele mai interesante din istoria evreilor.

Cartea s-a bucurat de o primire favorabilă din partea specialiştilor cit şi a publicului larg.

COMEMORARE ŞALOM ALEHEM

La Casa „Salom Alehem“ din Bat Yam a fost organizată o seară literară la împlinirea a 58 de ani de la moartea marelui scriitor.

צײַט שרייבט

פֿייערלעכע זיצונג פון דעם לייטונגס-קאָמיטעט
פון דער פּעדעראַציע פון די יידישע קהילות
אין דער סאַציאַליסטישער רעפּובליק רומעניע

די זיצונג איז באשרע געווארן מיט דער אג' וועגנעם דער בעסטער באווייז אן ס'איז נישטא קיין שום ווייזערשטורן צווישן אן א לאיאליטער און געטרייער ברודער פונעם לאנד און גלייכ צייטיק ווין א גוטער ייד, טריי דער טראדיציע און אנדערע ווייזטייטער יודישע, אין א געוויינלעכען טיימונג האט די זיצונג באשלאסן צו שיקן פאליגורן טעלעגראם צום פרעזידענט פון דער אטאליאטישער רעפובליק רומעניע, ה' נוקאליטאטאשעסקו:

אדאנק דעם קאמף און די קרבנות פון די פראגנעסיעס כחוח פונעם לאנד, איז דעם
 1944 אינווסט נעמסטעס געוואָרן דער יסוד פאר דער נאציאנאלער אומאפהענגיקייט פון
 ירושלים, צו בויען א נייע מערסטעס אָדערונג פון פארברידערונג און שלום אין אַם דעם
 לאנד.

[illegible]

אויסגייענדיק פון זעלבן פרינציפ פון ייִשר און עמ"ק. האָט די רומנישע אויסגאָבע פֿיק זיך דערוואָרפֿן טעקסטס און באַזונדערונג דאָס דער גאַנצער ענטשטהייט. דאָס רעכט פֿאַר אַ פֿרייע עקספּרעסיע, אַומאַפּהענגיק און סוועראַניטעט פון יעדן פֿאַרש. קליין אַדער גרויס. דאָס נישט אַיינמיטן אַיז די אינטערעס. אָנגעלעגנהייט פון אַנדערע מדיִנֶות. איַסטרעמאַציאָנאַלע צוואַנגענאַמס און דאָס פאַרזאָרדלין פון סיי וועלכן פֿראַוואַ זיך צו באַניצן אַדער צו באַדרייען אַנטעס ביים לייזן די סייכאָלאָג צווישן מדיִנֶות, וועגן די פֿרייזשן בויט ווערנט מ׳פֿירט זיך די קאָנטעקווענטס און ווירדליקע פֿאַליטיק.

אויף דער שוועל פונעם פערטן יארצנדעדיק פון די האנדערטאָרט רעאליזירונג און
אונזער פאַטערלאנד, ווענדן מיר אונזער געדאַנק פול מיט ליבשאפט און אַכטונג צו אײַך.
דער אָפּזיכער און בויער פון אַס די גרויסצייגיקע פּאַראַליסע און מאַטעריעלע איבערנענטערן
עפּן פון רומעני, אַנאָרנישדיג אײַך פּאַסענדיקע געזונטהײט און סײַצול זײַט שטאַקן די
אַרבעט־כוחות לטובּה דעם לאַנד און דעם שלום.

ד"ר דוד משה רוזן

רב הכולל און פרעזידענט פון דער פעדעראציע פון די יידישע קהילות
אין דער סאציאליסטישער רעפובליק רומעניע.

אין זיין דרשה לכבוד דעם שבת, האָט דער
רב הכולל ר"ר דוד משה רוזן שליט"א גע-
רעדט וועגן דעם בארייטונג פון מאָג, אונז-
ערע שטיינברוד דעם היסטאָרישן וועגן-פונקט,
פון פארשטאָפונג צו פרייהייט, און אונזערע
דריקונג צפ א ווידריק לעבן, וואָס אָם דער מאָג
מערקט אָפ אן לעבן פונעם לאַנד און פונעם
פאלק. ער האט באַרייט פאָרענטשטעל די רע-
מונגען-ראַלע וואָס ס'האָט געהאט דעם אָיט-

ס'זענען געוואָרן אויסגעצייכנט מיט דער
מעדאל "30 יאָר זינס דער באַפֿרייאַונג
פון רומעניע פון אונטער דעם פאשיסטישן
יאָד" פאָלגנדיקע פאָרשטייער פון אונדזער

א מעסאזש צום פא

מיט דער געלעגנהייט פונעם נאציאנאלן יום-טוב פון רומניע, דער 23-סטער אויגוסט, האָט דער פאראיין פאר פריינדשאפט ישראל-רומעניע אָרגאניזירט א פיערלעכע מאדזשט-לונג און תל-אביב, ביי וועלכער ס'האָבן זיך באשיליקט פערזענלעכקייטן פון עטנעלעכע און קולטור לעבן און א נרויסער עולם. אויף דער איינלאדונג פון די אָרגאניזירער, האָט דער רב הכולל, ד"ר דוד משה רוזן שליט"א, געשיקט א מעסאזש, איין וועלכן ס'האט צוויי-

אן אינטערוויאו פון רב הכולל

דער רב הכולל ד"ר דוד משה רוזן שליט"א
האט געגעבן אן אינסטרוויאן פארן ראדיא קול
ישראל פון ירושלים, אין וועלכן ער האט פאר-
געשטעלט די טיפע ענדערוגען וואס האט מיט
יך געברענגט דער 23סטער אויגוסט 1944 אין

די רעלעגאציע פון י
אויפן וועלט-קאנגרעס

אויפן וועלט־קאנגרעס פון דער באפעלקערונג, וואס איז פארגעקומען אין חודש אויגוסט אין בוקארעסט, איז דער יידישער וועלט־קאנגרעס געווען פארטראטן פון א דעלעגאציע צווייפער-

באזור פון רב הכולל

במשך דעם חודש איגוסט האט אונדזער קיר-
בוך אויפגענומען דעם באזוך פון ד"ר א. העש-
בערג, דער רב הכולל פון די יידן פון מעסקע,
פרעזידענט פונעם פאראיין פון די רבנים פון
לאטוויא-אמריקע.

דער גאטס האט באוויזן די אינסטיטוציעס און
מוסדות פון אונדזער קיבוץ, ער האט זיך בא-
טייליקט אין דער תפלה פון קבלת שבת אין
כאראלעמפל שבת פ' עקב, זייענדיק באגרוסט
דורכן פרעזידענט פון דער בוקארעשטער יידי-
שער קהילה, ה' דביאל סעגאל.

דער סעזאן תשל"ד פון די אָפּ

דעם 25טן אויגוסט ד"ר האָט זיך פאר-
ענדיגט דער סעקאָנאַרער טעלעזאָן פון די
הייזער פון דער פערדראַציע פון די
הייליגן אַין וואַרשע. במשך דער צייט
צווישן 1טן-25טן אויגוסט, האָבן כמעט
1000 יידן, באַניט פון שילד, פאַרשטיינער
פון אַלע אַנגעשטעלטע ביי דער פערד-
ראַציע אַיט, פאַרברענט זייערע וואַנזאָנען

יער פון אונדזער קיבוץ

ק'בוץ: עמיל שעכטער, געווערליטעקעסער
פון דער פעדעראציע; דינאל טענאל, פרע-
זידענט פון בוקארעסטער "ידישר קהי-
לה; הרב י. מ. מאילוס; מארטין בעלוש,
שעף פון אן אפטייל פון דער פעדעראציע;
הרב ד"ר ערנסט נייטאן—סימיטשאגא; וויק-
טאָר רוס, שעסטער דעקאקאָר פון אונדזער
סימיטשער און דיר שמעון קויפמאן, פרע-
זידענט פון דער "ידישר קהילה פון יאס.

די רעדאקציע פון אונדזער צייטשריפט
שיקט איבער רעספעקטפולע הוינטשן פארן
רב הכולל שליט"א און די אנדערע פאר-
שטייער פון אונדזער קיבוץ מיט דער גע-
לענהייט פון, אָס דער גליקלעכער געשעעניש.

אייזן ישראל-רומעניע

שן אנדערן געזאגט געוואָרן: „דאָס סאָציאַ-
ליסטישע רומעניע פארויבערט דאָס אויפ-
בלען פונעם לאַנד, די לייכזאַרעכטונגס-
פון אירע בירגער, רעליגיע פרייהייט, אומפאַ-
הענגיקייט און סוועראַניטעט פונעם פאָ-
טערלאַנד. איך ווילנש איר העלחה אין איינער
סעמיטיס צום- פארשטאנדן די פרייגשאפט
צווישן ישראל און דער סאציאליסטישער רע-
פובליק רומעניע“.

ד"ר דוד משה רוזן שליט"א

לעבן פון רומענישן פאלק און די מיטלענדיקע
נאציאנאליסטען פון לאנד, צווישן וועלכע אויך
די יידישע באפעלקערונג. דער אינטערוויו האט
זיך ברייט אפגעגעבן מיט דער עטטיקייט פון די
יידישע קהילות און די אנדערע מוסדות פאר
רעליגיע, קולטור און סאציאלער הילף.

ישן וועלט-קאנגרעס
זון דער באפעלקערונג

שטעלט פון: רב הכולל ד"ר דוד משה רוזן
שליט"א, אוניווערסיטעטס־פראפעסאר ש.י. גולד
און ד"ר פ.ל. בראסלאף.

ז די יידן אין מעקסיק

אין קור־ארט פאיאנא־בראשאווע האט דער
גאסט באזוכט דעם רב הכולל ד"ר דוד משה
רוזן שליט"א, וועלכער האט זיך דארט אויפגע-
האלטן אויף אפרו, מיט וועלכן ער האט זיך
פארטרהאלטן איבער אייניקע פראבלעמען פון
אומגענויטע קינדער.

במשך זיין וויילן אין בוקארעשט, איז ד"ר א.
הערשבערג אויפגענומען געווארן פונעם וויצע-
פרעזידענט פון רעליגיע-דעפארטאמענט געאָרְגֶּ-
נענטשו און פונעם פאטריארך פון דער רומע-
נישער אַרטאדאָקסישער קירך, יוסטיניאן.

ההיזער פון דער פערעראציע

אין א טראדיציאָנעלער סביבה, אין אונזערע
ע ווילטע פון' פערצייגטער יאָרד, באַרעסע און
קריסטאָן-באַשאַן.
צוליב די צורייסונגען וואָס זענען גע-
מאכט געוואָרן באַצייטנס, האָבן די אָפּער-
הייזער פּונקציאָנירט אין היינטיגן יאָר אין די
בעסטע באַדינגונגען, צו דער טאָטיספּאַקציע
פון די נעסט.

מיראָן

עניוּת און זעלבסאכטונג...

פרומעס ייד, וואס מיט זיין דאווענען קען ער אוועקלייגן נישט נאר איין שטן — נאר הויז, דערט, קיניער וועט נישט אומשטאנד זיין זיך אנטקעגן צו שטעלן אט די תפילות און זיין וועלן גענוי דערגיין גלייך צום כסא'הכבוד...

אויף האט דער צדיק געדאוונט שוין כל-גוד, צו מער, דעם צווייטן טאג צו שחרית, ער האט געזאגט די יגרות, פילינג ווי דאס געמיט זינס ווערט איבערגעשליצט מיט א רוחניות, ער האט געזאגט ווי ער פלעגט דאווענען אין דער הייל, אין א שיל פון סאטע לומדים, הייסט הי-סידים, וואס האבן דעם ניצוץ פון חסידות אין זייער גאנצן לעבן איינגעזאגט אין די טיפנות פון זייער נשמה, וואס זענען אומשטאנד אין אפצוגיין אין א ברענגענדיק ליכט... דאס מאל אפער איז עס אויף א פיל העכערער מדרגה, אינט מיט ער אז ער איז נישט קיין פשוט ליכט, נאר פשוט א פאקל, א ברענגענדיקער פאקל...

יא, אלץ איז זי ס'באדארף צו זיין, אין אזא שיינע ווייסט מען נישט פון קיין הונגער, פון קיין דורשט — מ'פילט נישט א מאל א מ'פאסט, וועמען גייט עס איבער אן וועגן א קליינעקייט, וועגן תענית?

אבער ביי קריאת התורה האט עפעס פאסט, וואס האט איבערגעשטעלט אלע ווערטן, גלייך א באבער וואלט געפלאגט און געווארפן אין דער לופט אלץ וואס איז געווען ארום אים, וואס האט פאסטירט א קליינעקייט... מ'האט אויפגעקומען צום ספר אט דעם פשוטן ייד, זיין שכן, נעבן וועמען ער האט אזוי וואויל געדאוונט, און זיך געפילט כמעט ווי אן ובעטער הימל, אבער מיט א מאל האט ער דערפילט גלייך מ'וואלט אים געווען אפגעזאגט מיט אן איימער קאלט וואסער, דער ייד האט זיך געשירגן:

וואס איז, איך בין פאר רביעי? און ארויף אויפן באבערער און אומצוגערידענער, וואס מ'האט אים נישט אויפגערויפן צו א בעסערער עליה, צו נישט... דער צדיק איז געווען איינער זיך, ער האט געקענט געפארשטיין: וויאזוי איז עס מעג' ליגן אז אזוי ייד זאל האבן און הונגערדיקן שטעלן און — וויאזוי האט ער געקענט האבן זיך גענוג טעות, אז דווקא ער, דער דאזיקער ייד וועט אים מתורר זיין צו די תפילות פון אזא הייליקן טאג?

ער האט זיך נישט געקענט באוואקן, דער קאפ איז אים שוין נישט געשטאנען צו די תפילות, ס'האט אים געמוטשט דער געדאנק: ווי איז עס מעגליך געווען? דאס מוסף דאווענען, די עבודה, גארנישט האט שוין ביים אים נישט געהאט קיין טעם, דער האט געדאוונט מיטן מויל אבער דאס הארץ, די מחשבות זענען שוין נישט געווען דעריי, דער שטן דארטן עפעס מער?

ער האט זיך נישט געקענט באוואקן, דער קאפ איז אים שוין נישט געשטאנען צו די תפילות, ס'האט אים געמוטשט דער געדאנק: ווי איז עס מעגליך געווען? דאס מוסף דאווענען, די עבודה, גארנישט האט שוין ביים אים נישט געהאט קיין טעם, דער האט געדאוונט מיטן מויל אבער דאס הארץ, די מחשבות זענען שוין נישט געווען דעריי, דער שטן דארטן עפעס מער?

וואס הייסט רביעי? — קוקט אים דער ייד אן פארוואונדערט — רביעי איז דאס זעלביקע, איז פאר וואס האט ער דאס נישט געטאן? רופן צו שליש?

— איך האב אליין געהערט מיט מייענע אים געבען אויערן — האט דער צדיק אים איבערגע-שלאגן די יד — ער בין דאס נישט געטאן? — וועמען האב איך דאס געזאגט? — האט דער ייד זיך געשמיכלט — צום ריבונג'שלי' — ערל: פארן אלעמעטיקן בין איך טאקע גאר נישט געבארנישט, אבער פארן גבאי פון דער שיל, דארף ער וויסן, אז איך בין נישט געצאל פארעם!

איבערדערציילט פון זאב איש-חם

געווען א מאל א צדיק... נה, מילא, אויף א צדיק, ווי גרויס זיין צדקות זאל נישט זיין. אז ס'הייבט אן בלאזן מיטן שופר ציטערט אויף אויף אים די הויט, אורבה, וואס גרעט סער דער צדיק איז אלץ גרעסער וועגן די מקטריגים און דאס צינגל פון דער וואגשאל דארף זיך נישט וואקלען הין און הער — איז וואס זשע בלייבט אים איבער צו טון? אז ס'קומען די פארטיקטע טעג פון תשובה, פלייסט ער זיך נאך מער ווי א גאנץ יאר, שטייט אויף ביי נאכט און ריכט אלע חזנות, ער האט זיך קוים צוגעלייגט שטייט ער שוין ווידער אויף און זאגט סליחות מיט התלהבות און געוויין, בקיצור, ער שטייגט זיך אליין איבער, ער איז שוין כמעט נישט דער זעלבער וואס איז א גאנץ יאר, אבער די שפאנונג וואס מיטן דערנענטערן זיך פונעם יום-הדין — ראש-השנה און יום-טוב פאר איז דער הויך-פונקט, אין די דאזיקע טעג מאכט דער שטן אן די גרעסטע אנטערשטונגען כדי אפצוהווייזן די מחשבות פון די מתפללים, זי זאלן טראכטן פון אלץ און אלעמען נאר נישט פון דעם וואס ס'איז די רעדע אין די תפילות, לות, ער טוט אל כל-השיקא און דאס התעוררות זאל אפגעשטאמט ווערן, כדי פון די פיל תפילות וואס מ'זאגט אין אט די הייליקע טעג זאל זיך נישט אויסקלויבן גארנישט...

דער צדיק אבער, וועגן וועלכן עס דערציילט זיך דא, האט זיך נישט געוואלט לאזן פאנגען פון דעם שטעטל טוישן — האט ער זיך געמאכט א מנהג, שוין יארן אויף, אז ער זאל דאווענען בשכנות פון א רומער, וועלכער טוט תפילה מיט חסידישן ברען, און פון אט דעם גרויסן התלהבות פון זיינע תפילות זאל ער משפיע זיין אויף אים, ער זאל אים אויך ריין דאס הארץ און אין אים דערוועקן אן התעוררות, וואס זאל איבערשטרייכן עס שטעטלעך מעשים, אזוי איז געגאנגען שוין עטלעכע יאר, ער האט שוין געהאט זיין שכן, אין דער שיל אין וועל-כער ער האט געדאוונט יעדן ראש-השנה און יום-טוב, א ייד וואס האט געדאוונט מיט און התלהבות: אז א שטיין האט זיך געקענט ריין... מאכט זיך אבער א מאל, אז דער צדיק איז געווען פאררירט און ס'איז אים אויסגעקומען אפצוהאלטן יום-טוב פאר אים, קליין שטעטל, וואו קיין גרויסע לומדים זענען געווען געווען און פון קיין צו פילן די התעוררות האט מען זיך נישט געקענט רימען, וואס זעט שטעטלעך דא? איז ער אומגעגאנגען אין שיל, ער יום-טוב פאר כל-יבדי, און קוקט זיך ארום, וואו ער זאל זיך אפשטעלן דאווענען אין אט דעם הייליקן טאג, נעבן א ייד, וואס זאל אים אויך שטענען קעגן באטל פון זיין התלהבות, כדי דער היילי-קער טאג זאל זיך פארלוירן ווי ער איז זיך גוהל כל ימיו.

זוכנדיק אזוי, דערוועט ער א ייד, וואס שטייט אן שאלט זיך מיטן פליט איינגעהילט איבערן קאפ פאר דאוונט. זיך געווייט, זעט מען נישט, ווייל דער טייל דעקט אים און גאנצן איבער, פון אונטערן פליט שטעקט נאר אפיר א האנט, איז געווען דא, און וועלכער ער האט א גרויס שווער מחזור, און ער הערט זיך א קול, א היי-דעקס פון א צעבראכן געמיט, וואס נעמט זיך אויס צום ריבונג'שליעם, גלייך ער וואלט גערעדט צו איינעם פון זיינס גלייכן:

— עפר אני בחי — און ער פארשטייט זיך יעדעס ווארט — ער בין איך ביים לעבן, קל וחומר במיתת, כלשכן נאך מיי טויט... ווען ער צדיק האט דאס דערהערט, האט עס אויף אים געמאכט אן אויסעראדענליכן רושם, און זיך געטראכט: אט דער איז ער! אט דער איז פאר אים ווי אגגעמאסטן, נעבן דעם ייד דארף ער דאווענען.

ער האט זיך אפגעגעבן שבת און קיין גרוי-סער קענער דארף ער נישט זיין, מסתם ליינעט ער דעם עקסט אויף עברייטישט, ווייל ער פארשטייט נישט קיין לשון-קודש, אבער, צוריק גערעדט, ווכט ער א למדן? ער ווכט דאך איינעם וואס דאוונט פונעם גאנצן הארץ, אין וואו וועט ער געפינען איינעם מיט מער התלה-בות ביי דאווענען ווי אט דעם ייד? דער ווייזט אויס צו זיין א רומער ייד, א פשוטער, וואס ווייט נישט פון קיין גרויסע חכמות און ער האט דערפילט אז פון אט דעם פשוט וועט זיך אויך צו אים איבערגיין א חלק און ער וועט קענען דאווענען דעם גאנצן יום-טוב אזוי ווי עס בא-דארף צו זיין, ווי ער איז זיך גוהל אין דער היים.

געזאגט און געטון. דער צדיק האט זיך אוועק געזעצט נעבן אט דעם פשוטן אבער אויפריכטיק

פון צוקער קראנקהייט, וועט ער נישט קענען איבערלעבן דעם לאגער מער ווי עטלעכע וואכן, און מיראן האט זיך אונטערווארפן מיט וויר-דיקייט דעם אכזריותדיקן גורל געפינענדיק ביי זיינע גייסטיקע פריינד, די סטאישע פילאזאפן, די מאראלישע כוחות וואס זאלן דערוועקן די פריינד, וואס האבן אים געפעלט, ער איז אוועקגעגאנגען מיטעמענדיק מיט זיך עטלעכע פון זיינע ווייטקערע ביכער, צווישן וועלכע אויך א תנ"ך, ער איז געבליבן זיין וויר, צווישן זיי, אויך אין יענעם עולם פון געוואלד און אכזריות, איך האב געהאט די געלעגנהייט אים איין מאל צו זען דארטן און ער ה'יום איך איך מיך נישט באפרייען פונעם געפיל אז דורך אים האב איך געווען די יונגע כוהנים פונעם בית-המקדש, וועגן וועלכע יוסף פלאוויאוס דערציילט אז זיך האבן פארנעמען די עבודה אויך דעמאלט ווען דאס בית המקדש איז פון אלע זייטן ארום-גענומען געווארן פון ברענענדיקע פלאמען...

אויך דא, אין דער וועלט פון אונטערדירקונג, וואו ס'האט זיך געדאכט אז נאך געוואלד גע-טליקט, האט ער, דער למדן וואס איז געווען מער אנטוואוסט ווי סיי ווער, שווער קראנק, וואס איז שטארק געווארן מיט יעדן טאג וואס איז פאריבער, אויך דא האט ער ארויסגערופן צו זיך אטאנען, די אנדערע האט מען גע-שלאגן, באליידיקט, דערווענדיקט יעדן טאג און מער מאל אין איין טאג: אדער לגבי אים האבן זיך די אכזריותדיקע שומרים זיך צוריק גע-האלטן, אים, מיראנען, האט מען נישט גע-שלאגן.

יא, איין מאל האט מען אויך אים געשלאגן, דער דאזיקער צווישן די קאמאנדאנטן האט אים דערווייט מיט א ספר אין די הענט, פאר-וויילדעט פון שגעון האט ער זיך אויף אים גע-לאזט מיט א רימען און מיט די פיסטן, פאר-שטייט זיך אז ס'איז נישט געווען נישטקען אויף ווער ווייטקע וואס פאר א כוח בייצוקומען א דעם שוואכיקען דערוואונדעט, שוין ביי דער ערשטער שלעך איז ער געפאלן צו דער ערד, ער האט אים ווייטער געשלאגן מיט די שפיץ שוין וויל, ווי ארום פון די כלים צוליבן שווינגן פון דעם קרבן, פארן גאנצן ארבעטליכער, וועל-כער איז פארשטימט געווארן און אויפגעראט-קייט, ווי פאר א שוידערלעכער פארשוועכונג.

איך האלט נישט געקענט זאגן אז אט די אכזריות האט צוגעלייגט זיין סוף צו גאר פשוט די אכזריות צו זינען האט דערפירט צו פאטאל סוף, איך ווייס נאר אז דער טויט פון אט דעם 23 עירקין למדן, אין לעצטן פרילינג פון דער מלחמה, האט זיך אפגעקלונגען אין שטעטל ווי א פערנעלעכע טראגעדיע פון יעדן באזונדער, און דאס איז א צייט ווען די דראמער, די טרא-געדיע איז געווארן אן אלגעמיינע דערהיינונג, דאס גאנצע שטעטל, גרויס און קליין, וואס האט באלייגט אויף זיין לעצטן וועג און האט אים באוויינט ווי א באלייגט וויל, הגם דעמאלט האט מען זיך נאך נישט געוואונען צו קיין בלומען, דאך איז זיין קבר באדעקט געווארן מיט קרענץ בלומען.

דא וואלט מען געדארפט פארענדיקן די לעב-נס'געשיכטע פון מיראנען, דעם דערוואונדעט-למדן, וואס איז אוועק פונעם געבורשטעטל אין דער לעצטער פון 23 יאר, און דאך ענדליק זיך עס נישט דא, ווייל נאר זיין מוסר איז ער נישט געשטארבן, זי האט ממש נישט געקענט שלום מאכן מיטן געהאט אז איך איינציקער וויל קוויטירט נישט מער, יארן און איינציקער ליקער האט זי דערהאלטן זיין זכר, ליינענדיק זיינע כתבים, פארטיינדיק זיינע שריפטן, צו שיקנדיק צו די רעדאקציעס זיינע איבער-געבליבענע פערזן, גלייך זיך דאס וועט וואס זי האט אים געשאקען און ס'איז אויסגע-לאשן געווארן אין דעם קראנקן קערפער זאל געווען זיך צוריק קערן, ריינער פלאקער, פארהארטענענדיק דעם גייסט פון אט דער פרוי, אזוי ארום, זענען דורך איר, די פערזן און ער האט אגגעשירט, די געדאנקען וואס ער האט אויסגעדיקט, די טיטענע צו וועלכע ער איז דערגאנגען, האבן פארנעמען און זען פאר ווייטער צו עקזיסטירן, צו לעבן, דער בוקאדעשטער יידישער מלומה טעאטע-האט געווארעט פאר אים אן אונטן, א גרויסע פארשטייטע שרייטעס האט פארשטעלט אים א טייל פון זיינע פילאזאפישע העפטן, איינע פון די גרויסע פארלאגן האט אנגענומען א כתבי-צום פארעפנטלעכן.

אויפן בית-עלמין פון געבורשטעטל שלאפט מיראן זיין אייביקן שלאף, דא נישט לאנג און זיין מוסר דערגאנגען צום לעצטן ברעג, אויך ווייט נישט ווער עס שטעלט נאך היינט צו א בלום דעם קבר, אבער איך ווייס אז דער זאל זייערער זעט פאר צו באלייכטן די הערצער און מוחות אנדערער.

וויקטאָר רוס

דאס געבורט-שטעטל איז געווען באוואוינט נישט נאר מיט פארשידענעליי בעלי-מלאכות, פון קליינע סוחרים, מער אן ווי מיט קוהנים, פון בעלי-עגלות און ברייטפליציקע שרענער, מיט הענט ווי לאפעטעס, וואס האבן זיך פאר-זינט וויער שטיקל טעגלעך ברויט ממש בגיגית כפיים... אויסער זיי אדער בעסער געזאגט צו זאמען מיט אט דעם מענטשעלעך המון, זענען אין געבורשטעטל געווען אויך אויסנאמען, צווענען געווען יידן לומדים, וועגן וועלכע מ'האט גערעדט מיט דר'אריז, גלייך יעדער איינער פון זיי וואלט געווען א כהן-גדול, עס איז געווען דער יונגער שוהן, וועלכער האט שווערעט אליין, נאך אן אייגנארטיקער מעטאדע, צוערשט פראנצויזיש, דערנאך דייטש, דער-נאך ענגליש, איינצורדיקט יעדעס מאל דעם געווענליכן פון דער שמש פונעם בית-עלמין, וועלכער האט געלעבט זינט יארן און צענדליג קער יארן א שטיל צוריק געצויגן לעבן, ווי אויסבאהאלטן אין א פעסטונג אין יענער זייט פון דער מויער פון דער אייביקער רח, וואס האט יום-ולילה געלערנט גמרא בשכונת כון די טויט, האט ער דערוואונדן א שטארק דעמאג ווי א חלף... אין ס'זענען נאך געווען נאך צוויי-דריי לומדים, צווישן וועלכע אויך מיראן, איי-בער וועלכן ס'האבן גאנץ זיכער געשוועט די פליגלעך פון א גאון.

ס'האט מיר נישטיק געווען א פיל דינערע פען כדי אים צו באשרייבן, ניין, ער איז נישט געווען צו הויך, נישט שטאליק, גערעדט ווייניק און שטיל, אייגנלעך איז ער קוים אריבער די שוועל פון די דעוואקסענעס, און דאך אזוי אט ער האט זיך באוויינט האט ער באדל דערוואונד-אטאנען, ער האט ארויסגערופן דר'אריז צוליב זיין רייכער קולטור, צוליב זיין 'שארפן מה,

וואס איז תמיד געווען אין שפאנונג, וואס האט אים געמאכט א שם פון אן אגנענענעם תלמיד-חכם, ער האט געלעבט אין דער וועלט פון די ספרים, ער איז געבוירן געווארן פארן ספר ווי דער פירל צום פלייגן, ס'איז געווען זיין וועלט, זיין געביט פון חלום און ליכט, וועלכע ער האט ארויסגעמאכט אין איילעניש, געפלאגט נישט נאר פון דעם דורשט נאך ווייטן, און אויך פונעם געפיל אז ער האט נישט פיל צייט דערגען, זיין שוואכער געזונט-צושטאנד, וואס איז פון יאר צו יאר שוואכער געווארן, האט אים אנגענומען זיך צו אילין, זיין באגראבנע איז געווען די ביבליאראפיע פון די ספרים און ביכער וואס ער האט געלייענט, די כראניק פון די לשונות וואס ער האט זיך אויסגעלערנט (צו די 12 — 13 יאר פראנצויזיש, צו 15 דייטש און ענגליש, דערנאך עברית, גריכיש פאר לא-טיין, דערנאך איטאליעניש און שפאניש...), זיין ביאגראפיע זענען געווען די איינציקע וואס ער האט געזעקט, זיינע פריינד, די גרויסע פילא-זאפן וואס ער האט באזוכט, פון פלאטאן, אריס-טאטעל, דער רמב"ם ביז צו פרויד און בערגאסאן...

אויסגעשטרעקט אין א ליגבעטל, אויף דער פרייטע פון זיינע עטלעכעס הילול פון עק שטע-טל, איז ער געווען א שטארקער עלענטער ריי-זנדער פון לאנגע נסיעות אויפן אומענדליכן קולטור'ים, ארום אים האבן די מענטשן געווייט, לט, געטריבן פון די קליינע דאוות פון טאג-טעגלעכן לעבן, אבער ער האט נישט געהאט קיין צייט דאס צו דערווען... ניין, ער האט נישט גרייג געזעצט זיינס גלייכן, ער האט זיך מענטשן שן ליג געהאט מיט אן אייגנארטיקער ליבשאפט, אן אינטעלעקטועלע, אבער זיין בליק וואס האט געקוקט אין די מרחקים, האט פשוט זיך אריי-געברענגעלישט אויפן זיך קליינע טעגלעכע איינצלהייטן, ס'האט אויסגעוויזן אז דער גורל זיינער איז צו פארבלייבן אן עלענטער רייזונדער אויפן אומענדליכן קולטור'ים.

אבער ס'איז גאר נישט געווען אזוי, ווען אויפן שטעטל האט זיך אראפגעלאזט דער שטר-רעם פון דער מלחמה און פון די ריזיות האט זיך אריי, מיראן, געדארפט אנטברענגען אן אבסטראקטע רייזע, איך ווייס נישט אז וועלכן פייסטיקן האפן ער האט זיך געפונען ווען די געשטייטע לאפע האט אים דערגרייכט און אים קורט גענומען ווי אן ערעניק דערנאך, אים אפגעשיקט אין א צוואנגארבעט לאגער, אומזיסט האבן די דאקטוירים און אנדערע האר-ציקע מענטשן געפרוואוהט אים אפאטעווען, אנווייזנדיק אז אט דער יונגלעכער מיט די פארפילטע לונגען און א חוץ דעם לייט ער

